

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ

ЛИСОВИЧ МИРОСЛАВ ВАСИЛЬОВИЧ

**МАСМЕДІЙНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ ПРОЄКТ «SOUNDS»:
МЕДІАЛІНГВАЛЬНИЙ АСПЕКТ**

Дипломна робота на здобуття освітнього рівня бакалавр

Галузь знань: 06 – «Журналістика»

Спеціальність: 061 – «Журналістика»

Спеціалізація: – «Журналістика»

Науковий керівник
Наталія ТОЛОЧКО,
канд. наук із соц. ком., доц.

Ужгород 2024

Реєстрація № _____

« _____ » _____ 2024 р.

/підпис /

Тетяна ШЕВЧЕНКО
/провідний фахівець кафедри/

Дипломна робота допущена до захисту

Керівник наукової роботи

/підпис/

Наталія ТОЛОЧКО
/ім'я, прізвище/

канд. наук із соц. ком., доцент
/науковий ступінь, вчене звання/

Завідувач кафедри журналістики

/підпис/

Євген СОЛОМІН
/ім'я, прізвище, /

канд. наук із соціал. комун, доцент
/науковий ступінь, вчене звання/

« _____ » _____ 2024 р.

Рецензент _____
/підпис/

Світлана ДЕЛЕГАН-КОКАЙКО

/ім'я, прізвище /

канд. хім. наук, доцент, директор
Центру міждисциплінарних
наукових досліджень УжНУ
/науковий ступінь, вчене звання/

АНОТАЦІЯ

Лисович М. В. Масмедійний екологічний проєкт «Sounds»: медіалінгвальний аспект (творча робота). – Дипломна робота на здобуття освітнього рівня бакалавр зі спеціальності 061 «Журналістика». – Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет», 2024.

Результатом бакалаврської роботи є випуск першого номера екологічного видання для молоді, мета якого – привернути увагу до злободенної тематики і можливостей вирішення екологічних проблем, сприяти розвитку екологічної культури. Актуальність масмедійного проєкту і журналу зокрема зумовлена потребою розвитку екологічної журналістики, а також відсутністю в регіоні спеціалізованого екологічного видання для молоді.

Для реалізації проєкту здійснено аналіз аналогічних видань в Україні, проведено опитування серед молоді для пошуку тем та створено різножанрові журналістські публікації, доповнені інтерактивними елементами. Крім того, розроблений та запущений вебресурс, на якому опубліковано матеріали з журналу для кращого поширення серед молоді та інтерактивні доповнення. Отримані результати дослідження мають ключове значення для подальших заходів, спрямованих на вирішення екологічних проблем. Поміж цим проєкт також спрямований на поширення за кордоном, оскільки в журналі та на вебсайті публікуємо матеріали, доступні англійською мовою. Це дозволяє залучити до обговорень екологічних проблем міжнародне співтовариство та сприяє обміну досвідом, інноваціями у сфері екології.

Реалізований проєкт не має часових обмежень, оскільки екологічні виклики актуальні для Закарпаття, що зумовлює потребу їхнього висвітлення. Перспективи подальших досліджень включають розвиток екологічної журналістики у регіоні, впровадження тематичних освітніх курсів для школярів і студентів, що сприятиме формуванню екологічної культури.

Ключові слова: *екологія, журнал, Закарпаття, проблеми, екологічна журналістика, вебсайт.*

ANNOTATION

Lysovykh M. Mass media ecological project «Sounds»: median lingual aspect (Creative Work). – Bachelor's Thesis to obtain the educational level of a Bachelor in the specialty 061 «Journalism». – State Higher Education Institution «Uzhhorod National University», 2024.

The result of the bachelor's work is the release of the first issue of an environmental publication for young people, the purpose of which is to draw attention to topical issues and the possibilities of solving environmental problems, to promote the development of environmental culture. The relevance of the mass media project and magazine is due in particular to the need for the development of environmental journalism, as well as the lack of a specialized environmental publication for young people in the region.

To implement the project, an analysis of similar publications in Ukraine was carried out, a survey was conducted among young people to find topics, and multi-genre journalistic publications supplemented with interactive elements were created. In addition, a web resource has been developed and launched, on which materials from the magazine are published for better distribution among young people and interactive supplements. The obtained research results are of key importance for further measures aimed at solving environmental problems. Meanwhile, the project is also aimed at distribution abroad, as we publish materials available in English in the magazine and on the website. This allows the international community to be involved in the discussion of environmental problems and promotes the exchange of experience and innovations in the field of ecology.

The implemented project has no time limits, as environmental challenges are relevant for Transcarpathia, which necessitates their coverage. Prospects for further research include the development of environmental journalism in the region, the introduction of thematic educational courses for schoolchildren and

students, which will contribute to the formation of environmental culture.

Keywords: *ecology, magazine, Transcarpathia, problems, environmental journalism, website.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ I. РОЗРОБКА КОНЦЕПЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИДАННЯ ДЛЯ МОЛОДІ.....	11
1.1. Формально-змістові риси екологічних медіапроектів в Україні.....	11
1.2 Дослідження потенційної аудиторії журналу.....	17
РОЗДІЛ II. СТВОРЕННЯ ПУБЛІКАЦІЙ ДЛЯ ЖУРНАЛУ «SOUNDS».....	21
2.1. Специфіка пошуку тем і підбір героїв.....	21
2.2. Написання та оформлення текстів екологічного спрямування.....	24
ВИСНОВКИ.....	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	33
ДОДАТКИ.....	36

ВСТУП

В Україні є чимало серйозних екологічних викликів, які вимагають негайних та ефективних рішень. Забруднення повітря, води, ґрунту, втрата біорізноманіття, зміна клімату, виснаження природних ресурсів, – лише деякі з проблем. Швидкий темп індустріалізації та споживацький спосіб життя призводять до негативного впливу на екосистеми і природні ресурси.

Найзахідніша область України – Закарпатська – також потерпає від людського втручання. З відкритих джерел відомо про значний природний потенціал регіону: «лісистість території становить 50%, а лісовий фонд – 694 тис. га; мінерально-сировинна база представлена понад 30 видами корисних копалин; налічується понад 360 різних за хімічним складом і лікувальними властивостями джерел мінеральних вод тощо» [30]. Утім природні ресурси вичерпуються, а за відсутності екологічної культури, турботи про майбутнє, можуть досить швидко закінчитися.

Екологічні проблеми загострюються також в умовах війни, адже флора й фауна зазнає серйозних збитків під час обстрілів. За підрахунками Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від початку повномасштабного вторгнення: площа згорілих лісів та інших насаджень сягає 69 781 Га, площа засмічених земель – 736 м², площа забруднених ґрунтів – 10 000 м², маса шкідливих речовин, що потрапили до водних об'єктів – 49 тонн, маса сторонніх предметів, матеріалів, відходів та/або інших речовин у водних об'єктах – 51 кг, знищено 74 871 об'єкти фауни [10].

Для подолання наслідків негативного втручання у довкілля, збереження природи потрібні спільні зусилля громадян, усвідомлене природокористування, та вольові рішення на рівні влади. Першим важливим кроком є всебічне інформування про екологічні проблеми, освітня, просвітницька діяльність для усвідомлення загроз та пошук оптимальних рішень.

Актуальність. У вирішенні екологічних проблем неабияку роль відіграє екологічна журналістика, яка «висвітлює актуальні питання, пов'язані зі здоров'ям населення, економікою, природними ресурсами та різними науковими дослідженнями» [3]. Інформуючи населення, аналізуючи різні процеси, медійники роблять значний внесок у збереження довкілля. Тому широке представлення відповідної тематики в ЗМІ, створення нових екологічних медіа може позитивно впливати на громадську думку.

Розробка екологічного журналу є важливим та перспективним кроком для поширення інформації про стан довкілля, привернення уваги до актуальної проблематики. Таке видання може слугувати не лише джерелом інформації для широкої аудиторії, але й поштовхом для обговорення та вирішення екологічних проблем. Саме медіа відіграють ключову роль у формуванні екологічної свідомості, можуть спонукати до збереження природи та підтримки екологічних ініціатив. До того ж, створення екологічного журналу має значний потенціал у підвищенні екологічної культури серед молоді, зокрема студентства.

Відтак **актуальність** бакалаврського проєкту зумовлена потребою розвитку екологічної журналістики, а також відсутністю в регіоні спеціалізованого видання для молоді.

Теоретичну основу дослідження становлять праці українських та зарубіжних науковців. В Україні екологічну журналістику вивчають Д. Олтаржевський [21], О. Беляков [1], О. Ковальчук [14], Т. Бондаренко [2], Т. Малькова та В. Царик [16], Т. Шинкар [26]. Темою виховання екологічної культури займаються О. Волошок [4], А. Львовичкіна [15]. Привертає увагу праця Я. Гасинець та Л. Фельбаба-Клушина [28] та нещодавно видана монографія дослідників О. Маличкович та С. Делеган [17], у якій фахівці з природничих наук дослідили висвітлення екологічних проблем у ЗМІ. В закордонному науковому дискурсі проблематику екологічних ЗМІ досліджують С. Есток [29], А. Лопез [27]. Для створення журналістських матеріалів екологічного спрямування, усвідомлення ролі засобів масової

інформації в екологічних питаннях ми послуговувалися базовими підручниками з теорії і практики журналістики І. Михайлина [18], В. Здровеги [12]. Під час роботи з текстом, добору стилістичних засобів зверталися до праць із медіалінгвістики О. Сербенської «Екологія українського слова» [24] та О. Пономаріва «Стилістика сучасної української мови» [23].

Мета роботи – створити масмедійний проєкт екологічного спрямування, зокрема підготувати перший випуск журналу, а також запустити вебресурс з інтерактивними доповненнями, що привернути увагу до злободенної тематики і можливостей вирішення екологічних проблем, сприяти розвитку екологічної культури

Реалізація мети передбачає виконання таких **завдань**:

- сформувані теоретичне та наукове підґрунтя дослідження, визначити інструменти для реалізації завдань;
- розробити концепцію журналу, сформулювати його мету;
- оглянути українські екологічні видання;
- провести опитування серед потенційної аудиторії;
- поспілкуватися з фахівцями, зібрати фактологічний матеріал;
- підготувати різножанрові журналістські матеріали та представити їх у журналі.

Об'єктом дослідження є журнал екологічного спрямування.

Предметом є різні аспекти, що пов'язані з розробкою та запуском журналу, такі як вибір тематики та формату видання, аналіз цільової аудиторії, планування контенту, написання матеріалів.

Методи дослідження. Бакалаврська робота є багатоаспектною. Можемо виділити такі аспекти: журналістичнознавчий, соціокультурний, психологічний. Також для аналізу послуговуємося різноманітнішими методами: спостереження, контент-аналіз, опис, порівняння, узагальнення.

Практичне значення результатів. Дослідження є важливим для подальшої роботи, спрямованої на подолання екологічних викликів. Крім того, проєкт полягає у висвітленні актуальної соціальної проблематики.

Структура роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків, додатків та власне творчої роботи, що включає розробку масмедійного проєкту – екологічного журналу, вебсайту та їхнє наповнення. У першому розділі розкрито формально-змістові особливості журналістських матеріалів та проаналізовано екологічні онлайн-медіа, що працювали або працюють в Україні. Другий розділ пояснює етапи створення журналу, наповнення, а також дієві методи привернення уваги молоді до проблеми. У висновках подали узагальнені результати дослідження та описали можливі шляхи її вирішення. Скриншоти матеріалів, створених у межах медіапроєкту, представлено у додатках.

РОЗДІЛ І. РОЗРОБКА КОНЦЕПЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИДАННЯ ДЛЯ МОЛОДІ

1.1. Формально-змістові риси екологічних медіапроектів в Україні

З кожним роком в Україні та світі загалом загострюється довкіллева проблематика, зокрема в контексті забезпечення стабільного майбутнього для наступних поколінь. Екологічна політика та безпека безпосередньо залежать від інформаційних обмінів у суспільстві, адже інформація є стратегічною основою демократії. На прикладі поширення новин про Чорнобильську трагедію можна зрозуміти, як обмеження інформації позначилося на майбутньому різних народів і поколінь [9].

Україна отримала у спадок від СРСР серйозні економічні, соціальні, політичні, екологічні виклики, які сьогодні доповненні катастрофічними наслідками війни. На жаль, економіка незалежної України продовжувала формуватися без врахування об'єктивних потреб та інтересів народу, і без належної оцінки екологічних можливостей окремих регіонів. Більшість промислових підприємств спеціалізувалися на видобутку корисних копалин та початкових стадіях їхньої переробки, при цьому вони були чи є нерентабельними, не відповідають нормам екологічної безпеки та сучасним технологічним вимогам [17].

Через поганий досвід минулого і сучасну безвідповідальність Україна стикається зі складними екологічними викликами, які стають серйозною проблемою. Забруднення повітря, води та ґрунтів, втрата біорізноманіття, безвідповідальне використання природних ресурсів тощо впливають на життя громадян, і це не враховуючи війну, яка призвела до техногенної катастрофи.

Закарпаття, з його унікальними природними багатствами та культурними особливостями, є важливим регіоном для збереження біорізноманіття, а також національним надбанням, що потребує спеціальної уваги та захисту. Як зазначено на сайті центру аналізу регіональних ризиків,

основними екологічними проблемами регіону, які часто обговорюються та потребують невідкладного вирішення, є поводження з відходами та використання природних ресурсів, насамперед, лісових [11].

З огляду на вищезазначене, роль екологічних медіа актуалізується в Україні. Інформаційні видання, теле- і радіопрограми мають великий потенціал у підвищенні екологічної свідомості громадян, а також у популяризації ідей та ініціатив, спрямованих на збереження навколишнього середовища. Науковець І. Михайлин слушно зазначає, що «теорія журналістики виробила поняття для досягнення результативності журналістики – це дійовість та ефективність журналістської діяльності. Дійовість – це особлива форма результативності, що визначається як конкретна участь журналістики в розв'язанні соціально-економічних, господарчих, культурних тощо завдань і вимірюється сукупністю прийнятих органами влади заходів за матеріалами журналістів» [18]. Саме тому екологічна журналістика є важливою. Адже спеціалізовані екологічні видання мають змогу впливати на зміну суспільних настроїв щодо екологічних проблем та заохочувати до прийняття змін у поведінці, політиці, що сприяють збереженню природи, сталому розвитку. Зараз в Україні є навіть окрема галузь журналістики, що інформує суспільство про стан довкілля.

Вирубка лісів, проблеми з утилізацією відходів, забруднення водойм та повітря, втрата біорізноманіття, – лише деякі з актуальних проблем. На жаль, в Україні замало видань, які б розкривали ці теми та пропонували конструктивні рішення. Більшість засобів масової інформації зосереджена на інших аспектах життя, водночас екологічні проблеми залишаються поза увагою чи недостатньо висвітлюються. Розкриття цих проблем та обговорення шляхів їхнього вирішення є критично важливим для збереження природних ресурсів та створення стійкого майбутнього для регіону.

Водночас, згідно з дослідженням «Міжнародного інституту міждисциплінарних інноваційних досліджень», Закарпаття посідає третє місце серед екотематики регіональних онлайн-ЗМІ за 2019–2021 рр. [8].

Журналісти, які працюють із відповідною проблематикою, часто використовують різноманітні методи та жанри для висвітлення проблем екології, включно з розслідуванням, інтерв'ю з експертами, аналіз даних та використання візуальних засобів, таких як фотографії, відеоматеріали.

Зараз екологічна журналістика в Україні переживає складний період. Це пов'язано з проблемами доступу до джерел інформації під час війни, відтоком фахівців, зростанням вартості паперу та браком коштів для розвитку видань. Проте ентузіазм тих, хто займається розвитком екологічної тематики в ЗМІ та вихованням нових екологічних журналістів, ще не згас. Це дає надію на хоч і складний, але впевнений поступ у цій справі [1].

«Екологічна свідомість – це вищий рівень психічного відображення природного, штучного, соціального середовища та внутрішнього світу; рефлексія місця та ролі людини в екологічному світі, а також саморегуляція цього відображення. Екологічна свідомість має трикомпонентну структуру: 1) психічне відображення природного, соціального, штучного та внутрішнього середовища (як людина сприймає навколишнє середовище) – когнітивний компонент; 2) ставлення до цього середовища (як вона ставиться до цього середовища) – емотивний компонент; 3) саморефлексія та саморегуляція в навколишньому середовищі (стратегії та технології взаємодії (як поводить у довкіллі) – конативний (поведінковий) компонент» [15].

У своєму науковому есе Саймон С. Есток наголошує на тому, що для зміни у свідомості людей нам доведеться пройти чималий шлях. Знадобляться різні види законодавства проти речей, які ми любимо робити, що багато людей сприйматимуть як посягання на особисту свободу. Буде потрібно звернення до емоцій, розуму та фінансової чутливості. Для цього знадобляться масштабні зміни в етиці. Це зажадає жертв та вимагатиме серйозного аналізу ролі та функції наших ЗМІ, що змінюються. І на це підуть роки. У нас може не бути стільки років, скільки нам потрібно. [29].

Слушними є і думки Антоніо Лопеза, який у праці «Екомедійна грамотність: навчання з використанням екомедійних об'єктів та

екомедіасфери» наголошує на необхідності розширення методології та корегування навчальних програм з метою включення практичних методів та рішень для інтеграції екологічної свідомості в педагогіку. Це означає об'єднання екологічної грамотності з медіаосвітою, а також сприяння продуктивним методам екогромадянства [27].

Також дослідниця Т. Бондаренко у науковій статті називає переорієнтацію людства на екологічне мислення одним із ефективних способів подолання екологічної кризи через: «зелені» рухи, завдяки яким ця проблема набула міжнародного значення, а світовий загальний долучився до активних дій зі збереження природи [2].

Як ми зазначали раніше, покликаючись на дані державних структур, організацій, та власні спостереження, серед головних екологічних проблем Закарпаття – вирубка лісів, особливо в гірських районах. Це спричиняє зсуви ґрунтів, знищення дикої природи та поступову втрату біорізноманіття, масштабні паводки. Іншими екологічними проблемами регіону є забруднення повітря та водних джерел, незаконні сміттєзвалища та недостатнє очищення стічних вод, що може мати серйозні наслідки для здоров'я місцевого населення. Усвідомленню цих проблем, реагуванню на них та вихованню екологічної культури сприяють тематичні медіа, кількість яких, на жаль, недостатня, а становище погіршується під час війни. Популярнішими на національному рівні є мультимедійні тематичні спецпроекти в онлайн-виданнях. У регіональних ЗМІ екологічна проблематика трапляється рідше, здебільшого після резонансних подій. Крім того, виходять друковані наукові видання, звіди відповідних служб та організацій. Щоб дослідити особливості таких медіа, виокремити їхні переваги та недоліки, що важливо перед створенням нового журналу, ми оглянули кілька відомих екологічних ЗМІ.

«URSA MEDIA» (URL: <https://ursamedia.com.ua>) – це перше в Україні онлайн-видання, яке формує культуру «свідомого споживання», просуває ідеї сталого розвитку та екологічності в усіх сферах життя, фіксує наслідки екоциду. «URSA MEDIA» звертає увагу на етичні аспекти діяльності великих

корпорацій, зокрема, у сфері косметичної промисловості. У виданні розглядають екологічні проблеми різних країн, як масове використання мавп у Таїланді для збору кокосів; екологічні катастрофи нафтового забруднення; загибель бджіл тощо. Медіа розкриває новаторський підхід компанії «Volvo» у використанні вторинних ресурсів, таких як старі рибальські сітки та повалені дерева, виробництво автомобільних компонентів із перероблених матеріалів, що сприяє зменшенню відходів та відновленню довкілля. Це важливий крок у побудові сталого та екологічно освіченого суспільства.

«GreenPost» (URL: <https://greenpost.ua>) – це інформаційно-аналітичний ресурс, який зосереджується на висвітленні актуальних тем в різних сферах, зокрема в екологічній, медичній, енергетичній та агросферах. Відіграє важливу роль у поширенні інформації про екологічні проблеми та розвиток зелених технологій, сприяючи усвідомленню суспільства щодо важливості сталого розвитку та збереження навколишнього середовища. «GreenPost» висвітлює екологічні проблеми, такі як забруднення довкілля, втрата біорізноманіття, зміна клімату та інші. Це включає аналіз сучасних екологічних тенденцій, новітні екологічні технології та проекти з охорони природи.

«Рубрика» (URL: <https://rubryka.com/tag/ecology/>) – це медіа, яке ставить за мету не лише висвітлення проблем, але й пропонує конструктивні рішення. Це перше в Україні видання, яке працює у форматі журналістики рішень («solution journalism»). Це означає, що «Рубрика» збирає історії та пояснює, як працюють або не працюють різні підходи до розв'язання проблем, з якими стикаються її герої, та які результати вони дають. Медіа «Рубрика» в рамках своєї рубрики «Екорубрика» представляє широкий спектр матеріалів, що стосуються екологічних проблем та ініціатив. Багато матеріалів присвячено історіям успіху та впровадженню екологічних ініціатив у різних містах, як у статті «"Ми обрали шлях побудови": як на Львівщині учні вирощують органічні продукти для своєї їдальні». Тут описаний досвід школярів, які активно вирощують органічні продукти для власного

споживання та навчаються принципам сталого розвитку. Чимало публікацій присвячені впливу війни на довкілля. Також медійники досліджують проблеми пластикових відходів, викидів парникових газів, біометану та багато іншого.

«Зелене Закарпаття» (URL: <https://zelene.net/>) – це інтернет-ресурс, присвячений природі та екології Закарпаття, а також загальним аспектам охорони довкілля. Заснований у 2012 році та пов'язаний із відомим медіа «Закарпаття онлайн». На час створення він був першим у регіоні та одним із небагатьох в Україні, який тематично охоплював флору і фауну. Однак із 2017 року сайт не оновлюється, проте матеріали доступні для перегляду. Головна місія portalу полягає в популяризації співжиття людини з природою. Автори наголошують на необхідності збереження біорізноманіття та збалансованого підходу до використання ресурсів. Через різноманітні розділи та підрозділи portalу: від «Тварин» та «Рослин» – до «Охорони природи» та «Зооохисної діяльності», читачам надають доступ до широкого спектру інформації про природу та її охорону. Значна увага приділена інформуванню про роботу зооохисних організацій та притулків для бездомних тварин, що демонструє не лише активність у галузі екології, але й гуманітарні аспекти діяльності.

У всіх аналізованих медіа використовується фотоматеріали, відео, які доповнюють та ілюструють текст. Фотографії використовують для візуалізації, підтримки аргументації та залучення уваги читача. Особлива увага приділена можливим шляхам вирішення проблеми. Це може включати законодавчі ініціативи, громадські кампанії, технологічні інновації, освітні заходи та інші практичні дії, спрямовані на покращення ситуації.

Отже, розуміння екологічних питань та їхнє відображення у ЗМІ є критично важливим для формування свідомого та відповідального ставлення до природи. У світлі цього створення й підтримка молодіжних екологічних видань на Закарпатті є важливим кроком для збереження природи та сприяння сталому розвитку регіону. Доречним, на нашу думку, було б впровадження в навчальний план молодих випускників вишів журналістики екожурналістики

як обов'язкової дисципліни для вивчення. Адже, з одного боку, журналістам, особливо в регіонах, катастрофічно не вистачає знань щодо складної екологічної тематики, але вони й не прагнуть ці знання здобувати, адже такий рівень грамотності влаштовує сьогодні і редакторів, і читачів.

1.2 Дослідження потенційної аудиторії журналу

Дослідження потенційної аудиторії є невід'ємною складовою роботи будь-якого медіа. Розуміння характеристик, інтересів та потреб дозволяє журналістам відповідати на очікування та ефективно комунікувати з аудиторією.

Питання взаємодії з респондентами, впливу на суспільство пов'язані з формуванням громадської думки за допомогою ЗМІ. «Громадська думка – це сукупність поглядів, уявлень, переконань та настроїв, які існують серед населення з певного питання чи проблеми. Саме це впливає на суспільство в різних аспектах і грає ключову роль у формуванні його цінностей, установок та рішень [5].

Громадську думку визначають як специфічний вияв свідомості і поведінки людей, що характеризується зв'язком з усіма формами суспільної свідомості, синтезом повсякденної і теоретичної свідомості, а також як практичний засіб впливу на реальність. Екологічна свідомість є дуже суперечливим явищем, в якому занепокоєність станом довкілля межує з байдужістю, самозаспокоєнням, нерозумінням реальної загрози можливої екологічної катастрофи [5]. Таким чином, важливість журналістики в сучасному світі полягає не лише в інформуванні, але й у її впливі на формування думок, цінностей та напрямку суспільного розвитку.

Розвивати «екологізацію моралі» у суспільстві – необхідне та важливе завдання екологічної журналістики. Формування і розвиток екологічної свідомості – це ознаки демократично зрілого та самодостатнього суспільства.

Зі зростанням рівня екологічної свідомості підвищується й рівень культури, відбуваються прогресивні зміни в соціумі [3].

Щоб зрозуміти зацікавлення потенційних читачів нашого журналу, ми використали метод опитування, яке провели з жовтня по листопад 2023 р. серед молоді, зокрема студентів УжНУ. Для проведення опосередкованого (анкетування) використали платформу «Гугл». Учасниками стали 110 осіб віком від 27 до 35 років (додаток А1).

«Вербальна інформація, одержана завдяки методу опитування, значно багатша, ніж невербальна. Вона легше піддається кількісному опрацюванню та аналізу, що дає змогу широко використовувати для цього обчислювальну техніку. На користь методу служить і його універсальність, оскільки під час опитування реєструють мотиви діяльності індивідів та результати цієї діяльності. Усе це забезпечує опитуванню переваги перед методами спостереження або аналізу документів» [5].

В анкеті запропонували питання, спрямовані на визначення демографічних характеристик респондентів, їхніх уподобань щодо змісту та формату екологічних медіа, рівня інформованості та зацікавленості у питаннях екології, а також джерел інформації, якими вони користуються щодо цих питань.

На запитання про екологічні проблеми, які, на думку опитуваних, потребують негайного вирішення (додаток А2), 56.3% назвали проблеми відходів. 41.7% опитуваних вважають забруднення води основною проблемою, вказуючи на необхідність заходів для збереження та відновлення водних ресурсів. Зокрема, це може стосуватися як питань забруднення промисловими викидами, так і неефективного управління відходами водоєм. 26% респондентів назвали проблемою забруднення повітря. 21.4% – проблему виснаження ресурсів. Кілька відповідей (по 1%) стосувалися проблеми вирубування лісів та зменшення популяризації тварин.

Щодо практики сортування сміття (додаток А3), то 59.2% відповіли, що про таку можливість не знали; 35.9% відповіли, що сортують відходи; 4.9%

відповіли «не знаю, як це робити». Вважаємо, що на результат опитування впливають такі чинники: обмежені можливості для сортування сміття через відсутність відповідної інфраструктури або програм сортування; усвідомлення важливості сортування; байдужість.

На запитання про повторне використання пляшок 48% практикують це, 16.7% викидають пляшки після одноразового використання, 4.9% уникають використання пляшок, а 22.5% завжди використовують пляшки повторно. Ці дані можуть бути використані для розробки програм та ініціатив щодо повторного використання матеріалів для зменшення відходів.

Якість повітря у своєму населеному пункті не перевіряють 70.9%. Тільки невелика частка, а саме 2.9%, регулярно роблять це. Деякі, а саме 26.2%, визнали, що час від часу стежать за якістю повітря.

Щодо готовності впроваджувати екозвички в щоденне життя, отримані результати також цікаві. За опитуванням, 41.7% відповідали, що вже мають такі звички. Також відзначено, що 2.9% осіб готові впроваджувати екозвички, але тільки тоді, коли інші матимуть такі звички.

Щодо запитання про покращення екологічної ситуації (додаток А4), більшість опитаних (69.6%) назвали важливість встановлення вказівок від влади та впровадження високих штрафів для порушників екологічних норм. Також значна кількість респондентів (77.5%) підтримала ідею про розміщення більше сміттєвих контейнерів у містах і селах для зручного сортування та відповідальної утилізації відходів. Додатково, 59.8% висловили підтримку для проведення освітніх кампаній, спрямованих на підвищення рівня екосвідомості серед населення. Також згадані такі важливі аспекти, як підтримка та приклад з боку друзів чи родичів (26.5%) співпраця з підприємствами, що займаються переробкою та утилізацією відходів, а також можливе альтернативне використання сміття.

Цікаво, що навіть думки щодо майбутньої ситуації з екологією різняться: 66 % вважають, що вона погіршиться через неправильне використання ресурсів та перенаселення; 21.4 % вважають, що природа

відновиться завдяки новим технологіям та більшій кількості екосвідомих громадян; 12.6% не впевнені або не хочуть думати про це.

На нашу думку, власним прикладом ми також можемо впливати на своє оточення та друзів. Оскільки студентська молодь легше сприймає новації, то дуже подавати їм хороший приклад екологічної поведінки. Згідно з теорією соціального навчання А. Бандури, людина може вчитися не тільки завдяки власному досвіду, а й завдяки спостереженню за поведінкою інших людей [4].

Аналіз результатів опитування показав, що молодь, в основному студенти, мають високий рівень стурбованості щодо стану навколишнього середовища, але низьку обізнаність про основні екологічні проблеми та можливості їхнього вирішення. Це підтверджує актуальність екологічного медіапроєкту для молоді. Журналістика виконує просвітницьку функцію, відтак шляхом створення журналістських матеріалів, в яких проаналізовано проблеми та висвітлено різноманітні погляди на них, ми впливаємо на свідомість громадян, мотивуємо їх до дії. Крім того, на нашу думку, важливо використовувати журналістські матеріали для висвітлення позитивних прикладів, успішних ініціатив у сфері охорони довкілля. Це мотивує громадян та демонструє, що зміни можливі і досяжні.

РОЗДІЛ II. СТВОРЕННЯ ПУБЛІКАЦІЙ ДЛЯ ЖУРНАЛУ «SOUNDS»

2.1. Специфіка пошуку тем і підбір героїв

Безперечно, більшість екологічних проблем не можна вирішити за допомогою окремого журналістського матеріалу. Однак регулярне висвітлення актуальних питань допоможе глядачеві зрозуміти, що відбувається. Чим частіше аудиторія отримує інформацію про довкілля, тим більша вірогідність, що вона замислиться над довкіллемовою проблематикою і сформулює свою екологічну позицію.

Якість життя людей безпосередньо пов'язана з довкіллям. Негативний вплив антропогенного чинника на стан навколишнього середовища постійно зростає. У деяких випадках масштаб цього впливу перевищує наслідки найбільших природних катастроф [28]. Саме тому, під час реалізації проєкту, а саме створення публікацій для журналу «Sounds», ми намагалися дослідити зловоденні проблеми, знайти цікавих героїв для розкриття тем.

«Майстерність журналіста, що працює з темою екології, вимагає володіння традиційними методами професійної діяльності. До них належать інтерв'ю, спостереження, робота з документами. До спеціалізованих методів екологічної журналістики відносять екологічну дискусію, екологічну полеміку, журналістське екологічне розслідування, екологічний моніторинг» [22].

Після аналізу матеріалів на сайтах державних та громадських організацій, що спеціалізуються на довкіллемовій проблематиці, результатів опитування, спілкування з екоактивістами ми вирішили зосередитися на таких проблемних питаннях у публікаціях:

- 1) забруднення повітря, води, ґрунтів, лісів Закарпаття – намагалися з'ясувати причини забруднень;
- 2) збереження та відновлення біорізноманіття – досліджували приклади збереження та відновлення різноманіття флори та фауни регіону;

3) проблема переробки сміття – зосередилися на можливостях управління відходами та пошуку інноваційних методів переробки та утилізації на Закарпатті;

4) екологічна освіта та громадянська свідомість – запропонували можливості залучення аудиторії, підвищення екологічної свідомості серед мешканців за допомогою освітньо-просвітницьких заходів та кампаній;

Наступним етапом стало визначення переліку тем, а затим почали пошук експертів для публікацій. Для цього ми використовували різні підходи – особисті контакти, соціальні мережі, поради інших фахівців. Для написання матеріалів відвідували локації, про які йшлося в тексті. Наприклад, під час створення кореспонденції «Багаторічне сміттєзвалище у Сваляві перетворилося на екологічну проблему» (додаток В1) ми побували в цьому місці, спілкувалися з мешканцями. З метою глибшого аналізу звернулися до представників місцевої влади, але зіткнулися з труднощами доступу до інформації. Лише згодом вдалося отримати коментар від Михайла Пітри, представника місцевого комунального підприємства. Крім того, він порадив звернутися до міського депутата, який раніше вивчав цю проблему, що також допомогло зібрати інформацію.

У процесі підготовки матеріалу «Чим небезпечні штучні квіти на цвинтарях» (додаток В2) ми також стикалися з труднощами пошуку експертів, які могли б прокоментувати проблему. Після безуспішних спроб знайти відповідного співрозмовника звернулися до Дзвенислави Білоног, відомої екоактивістки в Ужгороді, з якою спілкувалися і для інших матеріалів. Вона не лише надала цінні поради для відмови від штучних квітів на кладовищах, але й запропонувала ідеї для їхньої заміни. Крім цього, ми вирішили залучити до дискусії й священика зі Сваляви, який висловив свою точку зору щодо використання штучних квітів та закликав мешканців утримуватися від них. Завдяки цьому ми змогли створити аналітичний матеріал, в якому, на нашу думку, продемонстрували різні позиції і спробували знайти альтернативу пластику на цвинтарях.

Тема ековолонтерства є не менш важливою для нашої дослідницької роботи, оскільки вона стосується активної участі молоді та екологічно свідомих жителів Закарпаття у процесі поліпшення екологічної ситуації в регіоні та збільшення екологічної грамотності серед населення. Для дослідження цієї тематики ми використовували різноманітні методи, зокрема провели інтерв'ю з місцевими активістами, а також оглянули публікації, присвячені активності студентів, учнів. Затим підготували інтерв'ю з активісткою з Ужгорода та засновницею громадської організації «Зелений Варош» Анною Сабадош – «Люди викидають пластик зі словами “Вода понесе”» (додаток В3). У цьому матеріалі фахівчиня розповіла про екологічні проблеми на Закарпатті, діяльність її організації, а також надала рекомендації щодо екологічних практик, які, на думку активістки, слід впроваджувати у повсякденне життя. Також акцентуємо на взаємодії з місцевим населенням, зокрема з освітніми закладами, де спільно з колегами Анна Сабадош проводить лекції та практичні заходи, спрямовані на підвищення екологічної грамотності молоді та навчання правильному сортуванню відходів.

«Прибирають сміття, висаджують дерева, мітингують – як волонтерять студенти УжНУ» (додаток В4), – ще один матеріал, де розповідаємо про активних студентів, які застосовують різноманітні методи для збереження довкілля. В публікації йдеться про екоподії, які провела студентська рада. Ми спілкувалися зі студентами різних курсів і факультетів: Мирославою Глаголою, Дмитром Головничем і Андріаною Реган, які розповіли про свою участь у прибиранні сміття, висадженні дерев та участі в екологічних акціях. Ці історії підтверджують важливість та ефективність студентського волонтерства, що впливає на формування екологічної культури та сприяє сталому розвитку регіону.

Це дозволило нам забезпечити авторитетність і достовірність наших публікацій. Адже, такий підхід підвищує довіру аудиторії до нашого проєкту і забезпечує йому більшу цінність та актуальність.

2.2. Написання та оформлення текстів екологічного спрямування

Ставлення до екології в Україні пов'язано з відсутністю екологічної культури, що виявляється в нерозумному використанні ресурсів, неправильному поводженні з відходами, а також у забрудненні навколишнього середовища.

«Увага до теми охорони природи є одним із складників колективної свідомості автохтонної нації в гомогенній країні або народів у багатонаціональній державі. Багато десятиліть екологічна свідомість українського населення була викривленою внаслідок шкідливої політики правлячої компартії» [14]. Тому привернення уваги до екологічних питань сьогодні – це складне та актуальне питання, особливо під час війни.

Українські медіа не приділяють достатньо уваги екологічним питанням порівняно з іноземними ЗМІ. Ця проблема спричинена кількома чинниками: недостатнім фінансуванням, відсутністю знань та спеціальних практик, навіть мізерними штрафами за екологічні порушення. Ефективне висвітлення екологічних питань також залежить від правильного жанру. Українські медіа поширюють інформацію про навколишнє середовище в основному у форматі новин, що не забезпечує достатнього аналізу та пояснення матеріалу читачам. Тому важливо вивчати сучасну екожурналістику в Україні, зокрема, зміст та жанрові особливості [20].

Особливості екожурналістики в Україні вимагають уваги не лише до екологічних проблем, а й до способів оприлюднення. На жаль, нерідко медіа висвітлюють сенсаційні теми. Це доводить і дослідження Інституту масової інформації, що проаналізував 17 загальнонаціональних інтернет-ЗМІ на предмет екологічної тематики: obozrevatel.com, segodnya.ua, 24tv.ua, tsn.ua, strana.ua, pravda.com.ua, rbc.ua, unian.com, gordonua.com, nv.ua, liga.net, ukrinform.ua, interfax.com.ua, sensor.net.ua, tyzhden.ua, znaj.ua, dt.ua. Загальна вибірка становила 18625 матеріалів. Виявилося, що більшість матеріалів в новинними. У висновках медіадослідники зазначають, що українським ЗМІ

варто приділяти увагу науково-популярному контенту, а також візуалізації, подавати більше статичного та графічного матеріалу (таблиці, діаграми, графіки), що полегшить сприйняття складної (у науковому контексті) екологічної інформації. Щоб зацікавити читача, спонукати його до обговорення актуальної екологічної інформації, також потрібно використовувати позитивні інфоприводи [7]. Такі підходи допоможуть збільшити аудиторію екологічних видань, зробити контент привабливим і корисним для широкого загалу, а також сприяти більш активній підтримці екологічних ініціатив серед населення.

Дослідження ІМІ показало, що реальні екологічні проблеми України практично не висвітлюються в медіа, натомість найбільше уваги журналісти приділяють «хайповим» темам чи цікавинкам. Щонайменше половина новин про екологію стосуються подій за кордоном. Експерти-екологи наголошують, що топ-3 екопроблеми на сьогодні – забруднення повітря, забруднення води та повітря в сільській місцевості, а також питання збереження природних територій (ризик техногенних аварій, потрапляння відходів у довкілля) [13].

В цілому, завдяки комплексним заходам, а саме діяльності медіа, експертної громадськості та держави можливо покращити висвітлення екологічних проблем в Україні та забезпечити збереження навколишнього середовища для майбутніх поколінь.

Для кращого висвітлення тем у нашому проєкті ми послуговувалися стилістичними нормами. О. Пономарів у своїй праці зазначив, що «мова засобів масової інформації характеризується одночасною орієнтацією на експресію та стандарт. Стандартів властива відтворюваність, стійкість семантики, нейтральність забарвлення. Експресія сприяє посиленню виразності висловлювання. Уміле поєднання стандарту й експресії в різних жанрах засобів масової інформації є одним із найбільш яскравих показників мистецтва слова публіциста» [23].

Крім того, своїми текстами ми виконуємо просвітницьку функцію. Адже, як зазначила у своїй роботі О. Сербенська «Кожний з нас, творячи текст,

усний чи писемний, користується готовими висловами - своєрідними кліше, стандартами, твердо "вмурованими" в наше вербальне мислення. Тривале усунення української мови із суспільного життя, спеціально організований хаос у її вивченні, утиски, чужинецька експансія призвели до багатьох негативних наслідків» [24]. Тому один зі шляхів виправлення цих наслідків є правильне використання словосполучень та виразів.

Д. Олтаржевський зазначає, що «ефективність масового інформаційного впливу, успішність розкриття екологічної проблематики значною мірою залежать від різноманітності та доречності мовностилістичних прийомів, що їх використовує екожурналіст, від уміння майстерно інтерпретувати цікаві факти за допомогою виразних лінгвістичних засобів» [21]. Основними рисами стилю є простота та зрозумілість, яких можна досягти, якщо журналіст уважно ставитиметься до вживаної мови, а також засвоїть здатність виразно і лаконічно висловлювати думки. У інформаційних жанрах, характерних для масових ЗМІ, переважає лаконічний стиль, адже він за своєю суттю містить багато фактів і динаміки. Цей підхід не потребує використання художніх засобів, епітетів чи метафор, а мовлення повинно бути максимально точним і позбавленим стилістичних прикрас.

На етапі створення текстів чимало медійників відчують труднощі в підборі заголовків. Ми також досить довго розмірковували над назвою журналу. Перший її варіант – «Forest sounds» – виявився не зовсім вдалим, бо ми охоплюємо проблеми екології загалом, не тільки лісу. Тому залишили в назві слово «Sounds», що, згідно із задумом, пов'язане зі звуками лісу, води, повітря. Наше гасло – «Почуй природу!» У такий спосіб ми хотіли привернути увагу до проблем довкілля і наголосити на тому, що людина досить часто не чує, не хоче почути природу, свідомо руйнує природні багатства.

Загалом для журналу розробили 7 рубрик. У першій – «Звуки лісу» – представлені художньо-публіцистичні й аналітичні матеріали про забруднення лісів, неправильне поводження з твердими побутовими

відходами. Також ми запропонували можливі шляхи боротьби з цими проблемами.

Рубрика «Флора» об'єднує інформаційно-аналітичні публікації про рослини. Це матеріали, що висвітлюють різноманіття та унікальність рослинного світу, зокрема за допомогою розповідей про видове різноманіття, його значення для екосистем та заходи збереження.

В рубриці «Зелена енергетика» пояснюємо позитивні й негативні наслідки встановлення вітряків у горах; розповідаємо про шкідливі викиди в повітря від промислових підприємств.

У розділі «Треш» (з англійської означає «сміття» та «жахіття») йдеться про ті проблеми, що подеколи виглядають абсурдними, яких можна було б уникнути, якби людина була уважнішою до природи.

Також є розділи «Екосвідомість», де популяризуються освітні проєкти та екосвідому молодь, та «ЕкоКульт» – у матеріалах висвітлюють проблеми поводження з домашніми улюбленцями, забруднення річки Тиси та фільми на екологічну тематику. Також у цих розділах представлено статті про впровадження екологічної освіти в школах та університетах, є огляд програм, проєктів та методів навчання, спрямованих на підвищення екологічної свідомості, розвиток екологічної культури серед молоді.

До розділу «Екощоденник» увійшли матеріали про запровадження єдиного в Україні екологічного острівця в обласному центрі Закарпаття, а також фотофакти про екологічне життя регіону.

Як бачимо, в інформаційно-аналітичних матеріалах, створених для журналу, порушено актуальні екологічні проблеми, до прикладу, встановлення вітряків на гірських хребтах, забруднення води, лісу, сортування сміття і відсутність полігонів; висвітлено екодіяльність молоді, як участь та організацію екопікніків, суботників, освітньо-просвітницьких заходів; проведено екологічний експеримент і презентовано його результати тощо. Загалом ми підготували для журналу 27 різножанрових публікацій:

інтерв'ю, огляди, аналітична кореспонденція, розширена замітка, есе, сторителінги.

Крім цього, до журналу включили багато інтерактивних елементів, таких як фото- та відеоматеріали, QR-коди з покликаннями на додаткову інформацію, інтерактивні карти, опитування та інше. Всі інтерактивні елементи публікуємо на спеціальному сайті (додаток В), який має однакову назву з журналом. Такий масмедійний проєкт дозволяє залучити аудиторію та зробити процес читання інтерактивним, спонукати до дослідження екологічних питань. Матеріали спрямовані на те, щоб проінформувати і спонукати читачів до активної участі в захисті довкілля та глибоко осмислити екологічні проблеми. У майбутньому сайт і журнал можуть бути перекладені іншими мовами. До того ж, у цифровому варіанті ми зможемо оперативніше поширювати важливі ідеї та презентувати результати нашої діяльності.

Враховуючи й наше прагнення до збереження природи та мінімізації екологічного впливу, ми розширили свої можливості, обмежившись друком журналу мінімальної кількості примірників. Ця стратегія дозволяє нам раціоналізувати використання ресурсів, зокрема паперу та енергії, спрямованої на друк та транспортування. Натомість всі матеріали, які представлені у надрукованому вигляді, доступні також на сайті. Це дозволяє не лише зберегти природні ресурси, але й зробити інформацію більш доступною та зручною для широкого кола користувачів. Наразі сайт видання містить ті ж матеріали, що і журнал, але у майбутньому він може функціонувати автономно від нього.

На нашу думку, вищезазначений проєкт може стати джерелом важливої інформації та джерелом натхнення для молоді, оскільки його мета – не лише популяризувати екологічну проблематику, а й спонукати до конкретних дій та збереження довкілля для майбутніх поколінь. Також «Sounds» може стати своєрідною платформою для поширення інформації, здобуття знань, підвищення екологічної свідомості, що сприятиме вихованню покоління активних громадян, які дбають про довкілля та природу. Крім цього,

служуватиме популяризації та підтримці місцевих екологічних ініціатив, проєктів та подій, що спрямовані на збереження природи Закарпаття. Окрім того, подібний студентський стартап може розвиватися в різних напрямках і в подальшому стимулювати розвиток екологічної журналістики на локальному й національному рівнях.

ВИСНОВКИ

Екологічні медіа є важливою складовою екологічної культури, оскільки інформують, підвищують увагу громадськості до проблем довкілля. Закарпаття, як унікальний регіон із природними багатствами й потенціалом, має чимало екологічних викликів, що потребують негайного вирішення. Відтак актуальним є розвиток екологічної журналістики, зокрема збільшення кількості тематичних матеріалів, створення нових спеціалізованих медіа. Під час розробки масмедійного проєкту «Sounds», зокрема, журналу, ми орієнтувалися на загальнонаціональні тенденції, проблематику регіону, та потребу виховання екологічної культури. Дійшли таких висновків:

1. Мета масмедійного проєкту була чітко сформульована на початку роботи: прагнули створити нове видання та привернути увагу до нагальних екологічних проблем, які стосуються не лише Закарпаття, а й всієї України. Реалізація цієї мети передбачала виконання різних завдань: від формування теоретичної бази, дослідження потенційної аудиторії – до підготовки різноманітних журналістських матеріалів.
2. Під час аналізу екологічних видань, зокрема журналів та вебресурсів в Україні, ми з'ясували, що кількість таких видань на ринку обмежена. Це підтвердило наявність ніші для нового продукту, спрямованого на екологічні теми, зокрема на проблеми Закарпаття. Результатом цього аналізу став власний продукт – екологічний журнал, що відзначається унікальністю на ринку України, створений для молоді та фокусується на екологічних проблемах регіону.
3. Проведене опитування допомогло визначити запити потенційної аудиторії журналу. Для нього розробили стандартизовану анкету, з урахуванням цілей та завдань дослідження. Результати опитування проаналізовані та використані під час реалізації масмедійного проєкту. Результати показали, що молодь цікавиться екологічними

проблемами, але в неї не завжди є можливість доступу до достовірної та зрозумілої інформації.

4. Специфіка пошуку тем полягала у врахуванні регіональних особливостей та актуальних проблем Закарпаття. Ми взаємодіяли з місцевими експертами та активістами, проводили дослідження, щоб виявити найбільш актуальні та цікаві теми для аудиторії. У результаті створили різноманітні матеріали, які відображають широкий спектр екологічних питань.
5. У процесі написання матеріалів, пошуку інформації ознайомлювалися з актуальними науковими дослідженнями, провели інтерв'ю з експертами, а також аналізували різноманітні джерела інформації. Намагалися створити якісний контент, який буде корисним та цікавим для нашої аудиторії, та сприятиме формуванню екологічної свідомості.
6. Для посилення інформаційної бази та розширення доступу до знань, також розроблено вебресурс, де опубліковано різноманітні інтерактивні елементи, що доповнюють журналістські матеріали, та допомагають глибше розкрити тему.
7. У перспективі прагнемо розвивати двомовний екологічний медіапроект, щоб дослідження та інформаційні продукти були доступні для міжнародної спільноти. З цією метою ми опублікували кілька матеріалів українською та англійською. Особливу увагу зосередили на темах, що є суспільно значущими, сприяють комунікації, інформуванню та кращому розумінню екологічних проблем на міжнародному рівні.
8. У зв'язку з попередніми пунктами вважаємо необхідним введення до навчального процесу медійників екологічної журналістики як основного курсу, а також розробку освітньо-просвітницьких занять для молоді, що допоможе екологічній культурі в регіоні.

9. На цьому етапі готові представити журнал і масмедійний проєкт загалом як важливе джерело інформації та натхнення для тих, хто цікавиться екологічними питаннями. Наша стратегічна мета – спонукати громадськість до дій для збереження навколишнього середовища.

10. В цілому, завдяки колективним зусиллям і використанню різноманітних методів та інструментів, проєкт реалізований та, сподіваємося, стане важливим для вирішення екологічних проблем.

Отже, вважаємо, що успішно виконали поставлені завдання та зараз маємо повноцінний друкований журнал «Sounds» і тематичний вебсайт з корисною інформацією для молоді. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розвитку екологічної журналістики в регіоні, зокрема висвітленні проблем та пошуку конструктивних рішень, а також у запровадженні тематичних освітніх курсів для школярів і студентів, підтримці медійниками екологічних ініціатив для підтримки і розвитку екологічної культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Беляков О. О. Сучасні проблеми розвитку екологічної журналістики в Україні. *Культура народів Причорномор'я*. 2001. № 22. С. 149–152.
URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/81093/31-Belyakov.pdf?sequence=1> (дата звернення: 10.04.2024).
2. Бондаренко Т. О. Проблематика екологічних рухів на сторінках журналу «The Ecologist». *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія «Соціальні комунікації». Вип. 9. С. 1–4.
3. Бончак Т. Екологічна журналістика: місія та функції. *Журналістика майбутнього: виклики, тенденції, перспективи розвитку*. Львів, 2022. С. 62–65.
4. Волошок О. Екологічна свідомість студентської молоді та шляхи її формування. *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки*. Випуск 6. С. 32–37.
5. Воскобойнікова Н. О., Кострубський О. В., Щербина Ю. Р. Аналіз громадської думки щодо екологічного стану мікрорайону міста. *Наукові праці. Екологія*. 2014, С. 97–101.
6. Гарматій О., Шередько А. Науковий та розважальний контент в українському екологічному: проблеми та особливості. *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”: журналістика*. 2022. С. 7–18.
7. Грисюк В., Глухенька В., Тематичні та жанрові різновиди контенту українських видань екологічного профілю. *Соціальні комунікації в умовах глобалізаційних процесів: стан, тенденції, перспективи. Збірник тез за матеріалами Міжнародної наукової конференції*. 2023. С. 47–49.
8. Довкіллева проблематика в публічному інформаційному просторі України 2019 – 2021. *Міжнародний інститут міждисциплінарних інноваційних досліджень*. 2021. 48 с.

9. Досвід мас-медіа в Україні. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=322> (дата звернення: 20.04.2024).
10. ЕкоЗагроза. Офіційний ресурс Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://ecozagroza.gov.ua/> (дата звернення: 15.04.2024).
11. Закарпаття vs екологічні загрози або чому охорона довкілля є важливою складовою безпекової політики. URL: <https://rrac.com.ua/zakarpattya-vs-ekologichni-zagrozi-abo-chomu-ohorona-dovkillya-ye-vazhlivoyu-skladovoyu-bezpekovoyi-politiki/> (дата звернення: 15.04.2024).
12. Здоровега В. Теорія і методика журналістської творчості: підручник 2-ге вид., перероблене і доповнене. Львів: ПАІС, 2004. 268 с.
13. Інститут масової інформації. Грета, електрокари та пластикові пакети: як пишуть про екологію онлайн-медіа. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/greta-elektrokary-ta-plastykovi-pakety-yak-pyshut-pro-ekologiyu-onlajn-media-i30067> (дата звернення: 10.04.2024).
14. Ковальчук О. Екологічна проблематика в загальноукраїнських газетах: спільне та відмінне. Теорія і практика сучасної журналістики та видавничої справи. 2020. С. 72–82.
15. Львовочкіна А. М. Основи екологічної психології: навчальний посібник. Київ: МАУП, 2004. 136 с.
16. Малькова Т., Царик В. Дослідження. Екологічна політика та охорона навколишнього природного середовища в українських ЗМІ. Київ, 2018. 30 с.
17. Маличкович О.Б., Делеган С.В. Між зеленими рядками України: Довкіллява проблематика у засобах масової інформації та соціальних мережах: монографія; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Ужгород: видавець Роман, 2024. 216 с.

18. Михайлин І. Л. Основи Журналістики: підручник 5-те вид. перероб. та доп. Київ «Центр учбової літератури», 2011. 496 с.
19. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://mepr.gov.ua/pro-nas/> (дата звернення: 15.04.2024).
20. Мялковська Л. М., Жванія Л. В., Войтенко І. Г., Екологічна культура в сучасних медіа в Україні. Обрії друкарства. 2023. № 2 (14). С. 140–153.
21. Олтаржевський, Д. О. Висвітлення екологічної тематики на сторінках сучасної української преси (засади, проблематика, досвід, жанрові форми та мовностилістичні прийоми). 2004. 196 с.
22. Переверзева О.М. Висвітлення екологічної тематики в запорізькій пресі (на прикладі видань «МИГ» та «Запорозька січ»). *Вісник Запорізького національного університету*. 2009. №1. С. 148–151.
23. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови. Тернопіль, 2000. 246 с.
24. Сербенська О. А. Екологія українського слова. Львів, 2003. 56 с.
25. Червона книга України. URL: <https://redbook-ua.org> (дата звернення: 1.03.2024).
26. Шинкар Т. С. Екожурналістика як новий напрям сучасних масмедіа. *Продовольча та екологічна безпека в умовах війни та повоєнної відбудови: виклики для України та світу*. 2023. С. 201–204.
27. A. López. Ecomedia Literacy: Educating with Ecomedia Objects and the Ecomediasphere. *Digital culture & education*. 2020. 17 с.
28. Environmental Issues of Zakarpattia. Manual / N. Kablak, Ya. Hasynets, L. Felbaba-Klushyna, V. Mirutenko and others ; Gen. Ed. prof. N. Kablak and prof. L. Felbaba-Klushyna. Uzhhorod : RIK-U, 2023. 324 p.
29. Simon C. Estok. Ecomedia and ecophobia. Akadémiai Kiadó, Budapest, Hungary 2016.
30. UCLUSTER. Закарпатська область. URL: <https://ucluster.org/universitet/klastery-ukraina/2005-study/zakarpattyia-oblast>

ДОДАТКИ

Додаток А. Опитування цільової аудиторії масмедійного проєкту

Опитування для бакалаврського проєкту

Вітаємо! Це опитування проводять студенти кафедри журналістики УжНУ в рамках свого бакалаврського проєкту – створення екологічного журналу.

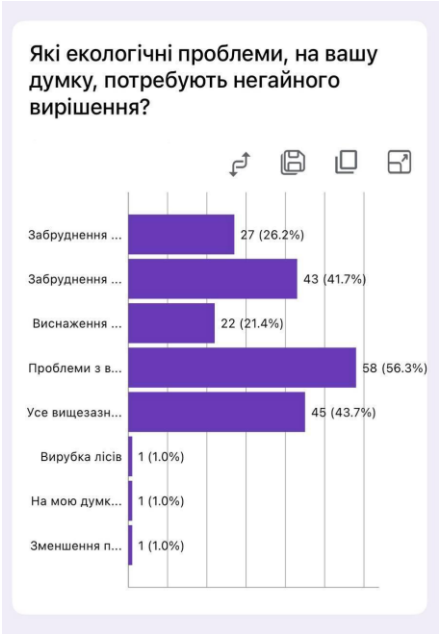
Наша мета – з’ясувати, наскільки добре українці обізнані з проблемами довкілля, чи долучаються до екологічних заходів, чи готові змінювати свої звички заради збереження планети.

Просимо відповісти на 15 простих запитань. Ваша думка важлива для створення якісного медіа, яке сприятиме формуванню екокультури й екосвідомості, висвітлюватиме проблеми, що потребують негайного вирішення.

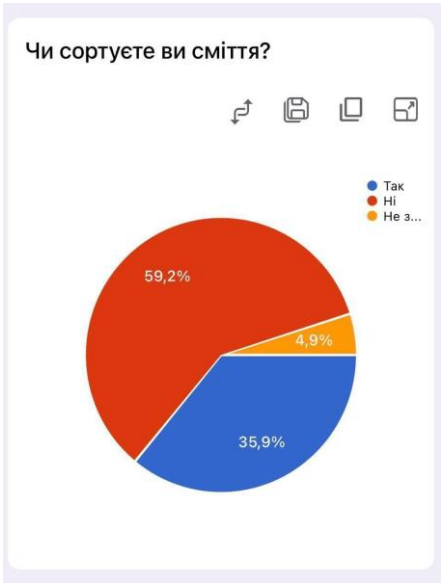
Дякуємо за участь! :)

[Увійдіть в обліковий запис Google](#), щоб зберегти надані відповіді. [Докладніше](#)

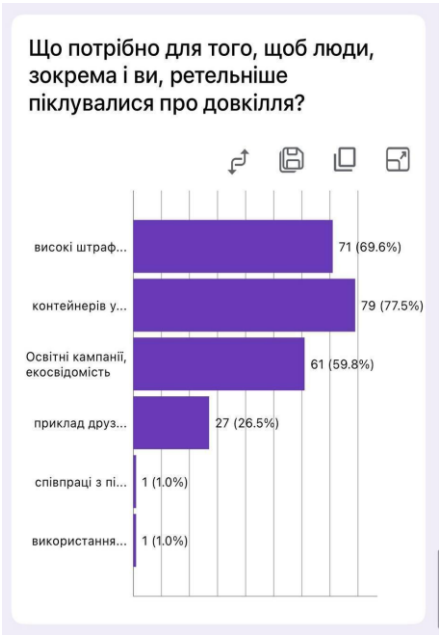
A1.

A2.

A3.

A4.

Додаток Б. Зміст і редакційна стаття в журналі «Sounds»

Звуки лісу

- У кожного свій відпочинок,
або Як я слухав звуки лісу 7
- Чому зникають закарпатські
ліси? 10
- Закарпатець Валентин
Фречка — винахідник паперу
з опалого листя 13
- Багаторічне сміттєзвалище
у Сваляві перетворилося на
екологічну проблему 21

Флора

- Чому не можна зривати первоцві-
ти: пояснює екологія 27
- Місця з екзотичною флорою
на Закарпатті 30
- Користь кімнатних рослин 37
- Проста звичка – чистіша Земля 41
- Флористка Тетяна Ваха: «Пропонуємо
переходити взяти квіти безкоштовно» 43

Зелена енергетика

- «Ми знищуємо те, що працює
для нас безкоштовно», –
екоактивістка О. Станкевич-
Волосянчук 51
- Яким повітрям ми дихаємо 63
- Скло — гірше за пластик 67

Треш

- «Люди викидають пластик,
промовляючи: "Вода поне-
се"», – екоактивістка Анна
Сабодош 72
- Чому річка Латориця з кож-
ним роком стає бруднішою, та
що з цим робити? 77
- Ртутні термометри: зручність
чи загроза? 81
- Батарейкам не місце в сміт-
нику! 83
- Чим небезпечні штучні квіти
на цвинтарях 85

Екокульт

- Важливі фільми про екологію 102
- Маеш чотирилапого – не за-
бувай прибирати за ним! 107
- Закарпатський бренд одягу
«SVTR» випустив екоколекцію
одягу з насінням квітів 109
- Забруднення річки Тиси: чи є
вихід зі столітньої проблеми 111

Екосвідомість

- Програма UPSHIFT допомагає
молоді втілювати екопроекти 89
- Чисте завтра, або Як в УжНУ
сортують сміття 91
- Прибирають, висаджують
дерева, мітингують, – як
волонтерять студенти УжНУ 93

Екоцоденник

- Перший в Україні екологічний
острівець – на Закарпатті 117
- 7-денний експеримент 120

Адреса редакції: 88000, м. Ужгород, вул. Університетська, 14
+38 (066) 977 7981
t-h@uzhmedia.ua
https://sounds.uzhmedia.group/

Думки, що висловлюють автори в публікації, не
обов'язково відображають позицію редакції. Відповідаль-
ність за достовірність поданої інформації несуть автори та
рекламодавець.
Опубліковані в журналі матеріали можуть передру-
ковуватися тільки з письмової згоди редакції.

3

4

НОМЕР ОДИН

Ви тримаєте в руках перший номер
екологічного журналу «SOUNDS». Протягом
шести місяців над ним працювали студен-
ти-медійники Микола Лисович і Софія Бур-
да. Ми заохочуємо на такий відповідальний
проєкт, тому що поширення інформації, при-
вернення уваги до екологічних проблем і по-
шук конструктивних рішень може стати ка-
талізатором позитивних змін у суспільстві.

«SOUNDS» вирізняється з-поміж інших
тематичних журналів і сайтів, адже створе-
ний студентами, які переймаються пробле-
мами регіону, долучаються до екологічних іні-
ціатив, обоє народилися на Закарпатті. Журнал
є не лише джерелом інформації для широкої
аудиторії, а й стимулом для обговорення та
вирішення проблем. Адже медіа, як відомо, ві-
дграє роль у формуванні екологічної самос-
відомості та сприяє підвищенню екологічної
культури серед молоді, зокрема студентства.

Закарпаття має багату історію, автентич-
ні традиції і, безумовно, природну красу. Гірські
хребти, живописні річки й озера роблять цей
край магнітом для туристів та екологів з усього
світу. Проте виникає і проблема: невиснажко-
вані сміттєзвалища, забруднення води, ґрунтів,
знищення флори і фауни, – виклики, що потре-
бують нашої уваги та негайних дій. Це загро-
жує здоров'ю місцевому населенню, негативно
впливає на екосистему та природний баланс.

На щастя, маємо потужний волон-
терський рух. Екоактивісти, зокрема Анна
Сабодош, Оксана Станкевич-Волосянчук,
Діанна Лобода, Олег Гук та інші надиха-
ють власним прикладом, намагаються по-
кращити екологічну ситуацію в області.

У цьому випуску публікуємо матері-
али, які доступні також англійською. Це, зо-
крема, інтерв'ю з Оксаною Станкевич-Во-
лосянчук про встановлення атріків та
Попоніє-Руні та сторітелінг про Валентина
Фречку – закарпатця, який розробив техно-
логію виготовлення паперу з опалого листя.

Щоб полегшити сприйняття інформації
та забезпечити доступність для всіх читачів,
редактори журналу розробили різноманітні
інтерактивні елементи до окремих статей, що
включають короткі відеоматеріали, фотокартки,
інтерактивні карти, інфографіку тощо і доступні
через QR-коди, що додані до вибраних матері-
алів та спрямовують читачів на наш сайт, який
є частиною масмедійного проєкту. Крім того, за
допомогою сайту оперативніше поширюється
інформація, зокрема серед молоді. Також ми
прагнемо мінімізувати використання паперу,
долучилися до збереження навколишнього се-
редовища.

Нехай дебетний випуск журна-
лу допоможе вирішити екологічні пита-
ння та сприяє поширенню екологічної куль-
тури, спонукає молоді до позитивних змін
у суспільстві, підвищить екологічну свідомість.
Разом ми можемо зробити більше!

Запрошуємо послухати і найважливі-
ше – почути природу, усвідомити екологічні
виклики та робити все можливе для зменшен-
ня негативного впливу людини на довкілля!
У цьому випуску публікуємо матеріали, які до-
ступні також англійською. Це, зокрема, інтерв'ю
з Оксаною Станкевич-Волосянчук про встанов-
лення атріків на Попоніє-Руні та сторітелінг
про Валентина Фречку – закарпатця, який роз-
робив технологію виготовлення паперу з опа-
лого листя.

Сайт масмедійного проєкту

Фото Сніжани Беззирової

1

Додаток В. Публікації в журналі «Sounds»

В1. «Багаторічне сміттєзвалище у Сваляві перетворилося на екологічну проблему»

БАГАТОРІЧНЕ СМІТТЄЗВАЛИЩЕ У СВАЛЯВІ ПЕРЕТВОРИЛОСЯ НА ЕКОЛОГІЧНУ ПРОБЛЕМУ

Переповнені полігони - актуальна проблема нашого регіону. Зони захоронення відходів подеколи розростаються до розмірів сіл. Сміттєзвалища завдають непоправної шкоди довкіллю, здоров'ю людей через викиди отруйних речовин у ґрунт, повітря, підземні води.

Вражаючи за розмірами є сміттєзвалище в горах «Чочок» поблизу Сваляви. «Ми вивозимо сміття на сміттєзвалище щодня, оскільки сьогодні немає альтернативного місця для поховання. На жаль, обмежені ресурси та відсутність альтернатив ускладнюють пошук варіантів. Ми визнаємо важливість вирішення цієї проблеми та працюємо над пошуком ефективних рішень. До прикладу, нещодавно взяли участь в тендері, щоб за умови вигравши розпочати реалізацію проєкту, спрямованого на зменшення негативного впливу сміття на довкілля», - розповів Михайло Пітра, керівник комунального підприємства «Виробниче управління комунального підприємства».

На звалищі є різні відходи: від звичайних побутових, таких як пластик, скло, картон, папір, - до старого одяку, взуття та навіть меблів. Це свідчить про важливість впровадження системи переробки та вторинного використання матеріалів для зменшення кількості відходів, що потрапляють на сміттєзвалища.

«Зараз найбільша частка відходів, яку ми спостерігаємо, - це пластик та скло. Проте «БУК» вирішив зменшити відсоток пластику, встановивши сортувальні пакети по всьому місту. Зараз працівники комунального підприємства використовують їх для відокремлення пластикових відходів. Цей крок допомагає нам ефективніше сортувати сміття та зменшує кількість пластикових матеріалів, які потрапляють на сміттєзвалища, що врешті-решт зменшує наш екологічний відбиток на сміттєзвалищі», - додав Михайло Пітра.

Згідно з державними нормами, розміщення сміттєзвалищ у лісі є порушенням екологічного законодавства України. Одним із ключових нормативно-правових актів, який регулює це питання, є Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 23 червня 1992 року № 281/92-ВР. Він містить положення, які забороняють незаконне викидання сміття та його

розміщення в природних екосистемах, зокрема, у лісі. Такі дії можуть призвести до адміністративної чи кримінальної відповідальності.

Впродовж десяти років люди, що проживають поруч із сміттєзвалищем, потерпають від смероду, небезпечних викидів та спостерігають «смітний сміття». Одним з них є Надія Габінічак. «Життя поруч із сміттєзвалищем - це постійна боротьба з нестерпним запахом та навалюваними мухами. Щодня, мало не зі слізьми спостерігаю, як сміття накопичується, а місцеві органи нічого з цим не роблять. Чому ніхто не хоче зрозуміти, що це не лише проблема забруднення навколишнього середовища, а й загроза для нашого здоров'я та комфорту? Одного разу, прогуючись пісом, побачила, як на звалищі були працівники комунального підприємства за формою. Вирішила спитати, чи намагатимуться вирішувати цю катастрофу, на що отримала чітку відповідь: «Це не наша справа». Мене це дуже обурило».

Натомість у комуналі зазначають, що працюють над вирішенням проблеми, позаяк рекультивуєть землю на території сміттєзвалища. Ці заходи передбачають відновлення природного ландшафту та земельних ресурсів, що постраждали від діяльності сміттєзвалища. Крім того, це включає такі дії, як встановлення систем дренажу для управління підземними водами, насадження рослин та дерев для створення лісових масивів або зелених зон, а також формування ландшафту для забезпечення естетичного вигляду території.

Варто зауважити, що проблему досліджував колишній депутат Свалявської міської ради Іван Чийпеш. Ще у вересні 2021 року на своїй сторінці у фейсбуці звернувся до жителів району та поцікавлених відомостей, на якому чітко видно кордони сміттєзвалища, які розростаються з кожним роком. Так, площа сміттєзвалища у 2004 році дорівнювала 0,68 га, а через 15 років досягла 4,6 га.

21

«Площа Свалявського звалища за останні 15 років збільшилася у 30 разів, тому пропоную всім починати сортувати побутові відходи, а керівникам ОТГ попрацювати над можливістю вивезення. Це допоможе зменшити негативний вплив на екологію мікрорайонів Табля та Вашар у Сваляві», - написав Іван Чийпеш.

Якщо офіційно зареєстрований полігон твердих побутових відходів не має сміттєсортувального обладнання або сміттєпереробного підприємства, це робить його небезпечним у порівнянні зі стихійним звалищем. Основна дилема - відсутність контролю, природоохоронних заходів та сплата податків.

Згідно з Національною стратегією управління відходами, до 2030 року Україна має досягти переробки 65% усіх відходів. Цей показник для країн Європейського Союзу становить 90%.

Першочерговим кроком є будівництво не менше, ніж 200 сміттєпереробних підприємств та рекультивація полігонів в Україні. Однак для прискорення процесу переробки важливо, щоб громадяни сортували сміття, а обслуговуючі компанії забезпечували наявність контейнерів для роздільного збору та встановлювали їх на прибудинкових майданчиках.

У зв'язку з постійним оновленням українського законодавства, яке поступово гармонізується з європейським, вимоги до екологічної безпеки є надважливими. Тому сьогодні більшість полігонів ТПВ мають сміттєсортувальні заводи, лінійні барабани-сепаратори. До сільської місцевості та міст із невеликою кількістю населення закарпатські екологи закликають купувати мобільні сортувальні комплекси, оскільки вони легше й швидше монтується та розбираються.

Стануть у пригоді бункери-накопичувачі для будівельного та муніципального сміття через свої зручні розміри.

Отже, кожен має усвідомити важливість відповідального ставлення до відходів. Це означає не лише мінімувати обсяги, а й сортувати сміття для подальшої переробки. Разом можна сприяти створенню здорового та чистого середовища для майбутніх поколінь. **U**

Погляньте, як виглядає сміттєзвалище

24

В2. «Чим небезпечні штучні квіти на цвинтарях»

фото з сайту Pixels

ЧИМ НЕБЕЗПЕЧНІ ШТУЧНІ КВІТИ НА ЦВИНТАРЯХ

Після святкування Великодня в Україні розпочинаються дні, коли люди вшановують пам'ять померлих, приносячи на могили різноманітні предмети, зокрема штучні квіти. Проте ця практика має небезпечні наслідки як для довкілля, так і для здоров'я людей. Невживі квіти виготовляють із синтетичних матеріалів, таких як пластмаса, парафін та папір, що є складними для безпечної утилізації через їхню хімічну природу.

Організація «The Ocean Foundation» визначила, що, на відміну від інших відходів, пластик не розкладається повністю і може пролежати, як в океані, так і на суші століттями. Проте пластиків речі, зокрема пляшки – можна переробити, що робить їх менш шкідливими для природи у порівнянні із штучними квітами та вінками. Тому краще повністю уникнути використання штучних квітів та вінків.

Закарпатська екологія Дівка Білоног розповіла: «Під час горіння штучних вінків на могилах виділяються шкідливі речовини, серед яких фенол, формальдегід, оксиди азоту та сірки, а також діоксини. Ці сполуки потрапляють в атмосферу і згодом можуть негативно впливати на здоров'я населення, позаяк розвивають хронічні захворювання, пригнічують імунітет тощо. Така токсична емсія може мати серйозні наслідки для здоров'я та довкілля, тому закликаю ніколи не купувати ці квіти».

Варто зазначити, що коли штучні вінки розкладаються, шкідливі матеріали можуть потрапити в ґрунти та водойми, що спричиняє серйозні наслідки для екосистеми.

«Синтетичні матеріали, такі як пластик та парафін, не розкладаються природним чином, але розчиняються на дрібні частинки. Це призводить до забруднення ґрунту та зменшення його плодородності, що у свою чергу впливатиме на рослини та інших живих організмів, які залежать від цього середовища. Тварини можуть навіть плутатися у синтетичних матеріалах або споживати їх, думаючи, що це їжа. Це може призвести до ураження травного тракту, отруєння або задушення для деяких видів тварин», – додає Дівка Білоног.

Існує багато альтернатив штучним квітам, які не лише виглядають привабливо, але й повністю розкладаються у природі, роблячи їх безпечними для довкілля. Самі квіти – найпростіший та натуральний варіант декору.

Штучний вінок, який зазвичай купують для кладовищ, коштує більше 1000 гривень. Натомість живі троянди, гвоздики чи хризантеми можна придбати навіть за 500 гривень, в який входить від 5 до 10 квітів.

Не менш поширене використання сухих квітів та натуральних матеріалів – деревцята, гілки чи мох. Сухі квіти, у свою чергу, мають унікальну текстуру та кольори і можуть зберігати привабливість протягом тривалого часу. Вони також є екологічно дружніми, оскільки їх можна використовувати декілька разів.

Священнослужителі також наголошують, що розмір штучного вінка на кладовищі не має жодного значення для вшанування пам'яті померлих. Святописаний священник католицької церкви Томаш Коза каже, що шороку, напередодні днів пам'яті померлих говорить з вірними на цю тему.

«Штучні квіти на могили – не лише злочин, згідно із П'ятою заповіддю, яка закликає «Не вбивати», але й шкода навколишньому середовищу. Не забуваймо, що пластикові квіти є символом мертвого, тоді як свято Воскресіння Христового відзначає життя. Віноч. Тому краще приносити на могили живі квіти, які стануть символом щирої та живої молитви, а також виявом поваги та любові до тих, хто вже пішов з нашого світу», – запевняє Опедь.

Кілька років тому одна з прихожанок священника втрапила свого батька, який усе життя любив ходити до лісу та робити ліси із гілок вишні. Після його смерті жінка вирішила вшанувати пам'ять батька особливим способом. Вона посадила вишню біля його могили, створивши невеликий ліс прямо на цвинтарі, що посеред лісу. З того часу вона регулярно відвідує могилу батька, приносячи воду та доглядаючи за його «лісом».

«Це мій спосіб зберегти зв'язок з батьком, навіть після його смерті», – ділиться пані Марія. «Кожного разу, коли я прихожу сюди, відчуваю, що зробила правильно, бо це не лише спосіб вшанувати пам'ять батька, але й важливий крок у збереженні природи. Замість штучних матеріалів я обрала посадити живі дерева, які допомагають очищати повітря та зберігати ґрунт, який і так страждає. У такий спосіб хочу допомогти середовищу, чому мені вдалося з дитинства».

Позитивним прикладом, який варто перейняти всім регіонам України, є рішення Закарпатської сільської ради, що на Київщині, від 31 березня 2023 року тут заборонили продаж, використання штучних квітів на кладовищах та демонструвати ці вироби за межами торговельних площ з метою уникнення непорозумінь. Тож місцеві органи можуть ухвалювати власні рішення для регулювання використання квітів на кладовищах з урахуванням місцевих потреб і традицій.

Несучи штучні квіти на кладовищі, ми часто не усвідомлюємо, що це може бути не лише не ефективним, але й навіть контрпродуктивним для вшанування пам'яті померлих. Замість того, щоб відзначити його пам'яттю натуральними символами життя, ми вибираємо штучні матеріали, які нічим не відрізняються від пластику. Це не лише пошкоджує нас можливість з'єднатися з природою та емоційно віддати шану померлим, але і створює небезпеку для нашого здоров'я та навколишнього середовища. **М**

ВЗ. «Люди викидають пластик, промовляючи: “Вода понесе”», — екоактивістка Анна Сабадош

«ЛЮДИ ВИКИДАЮТЬ ПЛАСТИК, ПРОМОВЛЯЮЧИ: “ВОДА ПОНЕСЕ”», — ЕКОАКТИВІСТКА АННА САБАДОШ

Свій екологічний шлях Анна розпочала ще коли була студенткою. Навчаючись за кордоном, з цікавістю спостерігала за тим, з якою турботою люди ставляться до довкілля. Там і привчила себе сортувати побутові відходи. Після закінчення навчання вирушила в Київ та стала волонтеркою організації «Україна без сміття», де теж сортувала сміття.

Коли у 2018 році переїхала на Закарпаття, то постало питання: «Куди місцеві жителі дають відсортовані відходи? По місту тоді бачила багато контейнерів, але не було зрозуміло, чи ними хтось користується. Почала питати у знайомих, і виявилось, що більшість не знала призначення цих контейнерів. Саме це стало каталізатором початку волонтерства та роботи над підвищенням екологічної свідомості в регіоні.

Сьогодні Анна Сабадош є співзасновницею організації «Зелений Варош», де активно працює над покращенням екологічного становища області. Крім цього, є координаторкою фонду «Серце до серця Закарпаття» та «Нова генерація України». Для неї екологія — не просто тема дня, а важливий аспект, який визначає її власні переконання.

72

У Як виникла ідея створення організації «Зелений Варош»? І які цілі ви ставили тоді перед собою?

— Поштовхом до створення такої організації стало знайомство з однокурсником на Закарпатті, куди я переїхала кілька років тому. Маючи спільні цінності, ми вирішили створити організацію задля популяризації та підвищення екологічної свідомості серед населення, оскільки, на жаль, не всі знають, як правильно поводитися зі сміттям, щоб не зашкодити довкіллі.

Якщо говорити про навколишнє середовище, в якому ми живемо, то це питання сортування відходів, рівня якості питної води та вирубки лісів. За ці роки організація, звісно, змінювалася: одні активні члени нас покинули, інші приїшли.

У Які заходи ви проводите для покращення екологічного становища області?

— Намагаємося співпрацювати з багатьма людьми та організаціями, навіть зі школами та університетами, аби допущати активну молоддь до цієї проблеми. Діємою роллю тому ставував проєкт «Сортуй у школі», який реалізували у партнерстві зі станцією заготівлі вторинної сировини. Тоді ми відвідували учнів шкіл молодших, середніх та старших класів. З боку нашої громадської організації це була теоретична частина, тобто лекції про те, як сортувати сміття. Працівники станції заготівлі вторинної сировини відповіли за практичну частину, адже встановлювали контейнери та збирали відходи.

Завдяки знайомству з іноземними партнерами цей проєкт трансформувався і народився інший — «5 країн, одна річка». Це був трирічний проєкт, який базувався на обговоренні проблеми забрудненості річки Тиси, яка проходить через територію України, Словаччини, Угорщини, Румунії та Сербії. Насамперед провели його для обміну досвідом між працівниками природоохоронних організацій та педагогами, щоб вирішити проблему із забрудненістю річки, позаяк кожен по-різному бачить розв'язання такої проблеми.

Крім цього, працювали над виготовленням інтелектуального продукту у вигляді посібника про підвищену екологічності, який зможе використовувати викладач та вчителі у своїй роботі. Зараз він на стадії завершення, і невдовзі вийде у світ. Підготуємо обов'язково презентацію нашого доробку. Вважаю цей проєкт дуже цінним для обміну досвідом, що важливо в нашій роботі.

У Який проєкт чи ініціативу вважаєте найбільш успішним?

— Для мене важливим є прибирання території. Причину засмічення це, звісно, не ліквідує, але це дуже чудовий інструмент — показати, що ми маємо таку проблему, яку варто вирішити. Я особисто дуже люблю спілкуватися із людьми будь-якого віку, чи то малеча, чи екологічно відповідальний бізнес. У будь-якому разі це взаємоближ, оскільки я розповідаю людям, чому важливо сортувати сміття, а вони своєю чергою намагаються робити це.

До прикладу, в УжНУ проводили чудову ініціативу із встановленням паперових контейнерів, до цього влаштували навіть презентацію про сортування відходів. Але, на жаль, із коронавірусом та дистанційним навчанням все застопорилося. У 2023 році нам вдалося відновити співпрацю, була підписана угода-меморандум про співпрацю із ректором університету Володимиром Смілянським. Вони має на меті підвищити екологічну свідомість серед студентів, зокрема встановлення паперових та пластикових контейнерів в різних корпусах університету та куртиках. Цю співпрацю ініціювали представники ресурсного центру інновацій та розвитку УжНУ Альона Алмаш та представник станції заготівлі вторинної сировини Руслан Шварц.

Звичайно, ми розуміли, що будь-який успішний проєкт має декілька етапів. Насамперед це теоретична частина, оскільки важливо пояснити, чому варто сортувати сміття і як правильно це робити. Крім цього, корисно, продикувати на листівку, щоб не навантажувати людей відносити сміття кудись далеко від місця проживання. І, звісно, практична складова, тобто люди, які мають збирати відходи.

У Чи забезпечене взаємодія з громадською та які засоби використовуєте для залучення підтримки?

— Ми активно ведемо сторінки в соціальних мережах, де можна прочитати про події, які організовуємо. Дуже часто намагаємося брати участь в заходах та обговореннях, які стосуються покращення довкілля області. Раніше потрібно було рекламувати організацію, аде тільки таким чином вдалося когось долучити до цієї проблеми. Зараз насправді ситуація змінилася докорінно: до нас звертається людина, зокрема із закарпатських територіальних громад, щодо проведення еколекцій, а також консультується з нами, як встановити контейнери тощо.

фото з архіву Анни Сабадош

У Як ви оцінюєте стан екології Закарпатської області зараз?

— У зв'язку з війною спостерігаємо збільшення кількості людей на території області, внаслідок чого зростає і кількість відходів. Проблема зі сміттям насправді була серйозною, але Закарпаття на початку вторгнення впадало, бо сміттового колапсу, як такого, не було. Я пам'ятаю, що нещодавно почали встановлювати багато контейнерів для сортування сміття по Ужгороду.

Крім цього, функціонує екобус, куди щотижня можна давати відсортовані відходи. Це зміни, які мене дуже тішать, оскільки з кожним таким кроком стан екології в області змінюється на краще. Мені б дуже хотілося, аби ми наслідували Європейський союз, те, як вони працюють з вторинною сировиною та збором відходів. І мені здається, ми на правильному шляху.

У Які звички мешканців регіону найбільше шкодять екології?

— Якщо говорити про все Закарпаття, зокрема села, то величезна проблема — це викидання сміття в річки. Найчастіше люди викидають пластик зі словами «Вода понесе», яка, на жаль, несе відходи в інші країни. Таким чином ми поклали негативний приклад, що відображається на мікрі країни. Ціх людей можна зрозуміти, позаяк вони не мають куди викидати пластик.

Зрозуміло, що якщо бабуся не везтиме з села в Ужгород лишки чи якийсь інший важко переробний продукт.

Ще однією негативною звичкою вважаю викидання батарейок у сміття. Можливо, хтось і не знає, але одна звичайна батарейка може забруднити площу 15 км, на якій ще якийсь час не буде життя. І це насправді дуже погана звичка, яку наслідують більшість населення через неосвіченість. Сподіваюся, ці звички на теорії та практиці поступово змінюватимуться.

Чи внесли ви якісь конкретні зміни у свій спосіб життя, спрямовані на збереження екології?

— Вони насправді внесені ще 2008 року, коли я навчалася за кордоном і займалася сортуванням сміття. Бо цей механізм там дуже добре працює. Коли я приїхала на Закарпаття і разом із чоловіком робила ремонт у квартирі, то відразу заклали на кухні контейнери, де окремо збираємо пластик, папір, скло та органіку.

Крім цього, маємо підтримувати харчові відходи, який дуже добре підтримує залишки їжі. Згалом намагаюся менше купувати речей із пластику, а також поліетиленових пакетів, які розкладаються дуже довго. Замість них використовую торбинки. Я дуже люблю місто, в якому живу, і не хочу йому зашкодити — це для мене найбільше мотивація.

73

74

У Яким чином ви співпрацюєте з фондами «Серце до серця Закарпаття» та «Нова генерація України», зокрема в умовах війни?

— У перші дні війни в рамках фонду «Серце до серця Закарпаття» я зі своєю подругою Марією Рушак, створили медико-логістичний штаб. Ми працювали, як волонтери майже 24/7 — відправляли гуманітарну допомогу в різні куточки України для ЗСУ, місцевого населення та багатодітних сімей. Говорили про екологічний напрямок, то нам вдалося його поєднати навіть з волонтерством в штабі. Річ у тому, що до створеного нами центру надходило багато різних речей, тож і сміття було чимало. Роза казала це питання, поставивши контейнери для пластику, паперу та скла. Півніше почали все це сортувати окремо, а потім авантажували все в екобус, який приїжджав зі станції вторинної заготовки.

«Нова генерація України» — це організація, яка співпрацює з молоддю та задля неї, і це насправді велика родина. Товариство має дуже багато напрямків, зокрема охорони здоров'я, правильного поводження з коштами, SMM, реклами та інше. Мій напрямок — екологічна діяльність, і я зі свого боку намагалася навчити молодіжних лідерів потреби захисту навколишнього середовища. Основною метою було підвищення екологічної свідомості серед молоді, щоб вони стали лідерами думок.

Фото з архіву Анни Сабалогої

Фото з архіву Анни Сабалогої

У Чи є проблеми, з якими ви зіткнулися у своєму екологічному волонтерстві, і як ви їх вирішуєте?

— Найбільше вплинула війна та COVID. На старті будь-якого етапу важливо заявити про себе: показати, чим ми займаємося та об'єднати людей. Спочатку все виходило, проводили круглі столи, семінари, різні заходи. Після початку пандемії потрібно було переходити в онлайн-взаємодію, а це по суті тільки обговорення, без конкретних дій, — це була основна перешкода. У зв'язку з війною ресурс також змінився, і все пішло хвилеподібно. Але екологічна сфера — це працювати комплексно, коли теорія та практика діють, як одне ціле. Крім цього, вважала систематичність, якої було важко дотримуватися в таких умовах, але нам вдалося пристосуватися.

У Які кроки ви радили б прийняти закарпатцям, які також хочуть активно долучитися до покращення екологічного становища?

— Насамперед я б радила долучатися до місцевих екологічних ініціатив, ефективно використовувати ресурси та підтримувати утилізацію власних відходів, адже тільки таким чином вдасться дити певного результату. Крім цього, варто спілкуватися й взаємодіяти з людьми, зокрема місцевими організаціями, які працюють у сфері екології. Бути активним — найважливіше.

У Які ініціативи чекають Закарпаття цього року?

— Мені дуже болить питання збору та утилізації небезпечних відходів, зокрема термометрів та термомісцевинних ламп. Будемо всіма намагатися вирішити це. Маємо на меті проєкт, який би покращив ситуацію щодо збору такого роду матеріалів.

Крім цього, велика кількість територіальних громад зверталася до нас стосовно проведення лекцій серед населення. Але дуже важко знайти людину, яку вдасться змотивувати й зацікавити, щоб вона хотіла далі цим займатися. Будемо робити все можливе, аби підтримувати регіон в екологічному напрямку.

У

Фото з архіву Анни Сабалогої

В4. «Прибирають сміття, висаджують дерева, мітингують – як волонтерять студенти УЖНУ»

ПРИБИРАЮТЬ, ВИСАДЖУЮТЬ ДЕРЕВА, МІТИНГУЮТЬ, – ЯК ВОЛОНТЕРЯТЬ СТУДЕНТИ УЖНУ

Під впливом індустріалізації, масового туризму та недостатньої уваги до екологічних проблем на Закарпатті з кожним днем накопичуються тони відходів та забруднюється довкілля. Загрозу для екосистеми створює суттєве навантаження на природні ресурси, а також недбале ставлення до їхнього збереження.

Проте на Закарпатті є й антидот до цього хаосу – екологічне волонтерство, в якому беруть активну участь студенти.

94

Звільнення річки Латориці та її околиць від сміття

У селі Давидково, що на Мукачевщині, протікає річка Латориця. Там проживає студентка філологічного факультету УЖНУ Мирослава Галого, яка понад рік час прибирає водойму від сміття разом зі вчителями та друзями.

«Одного дня я направила на пост свого вчителя географії, який поділився жалючими світлинами Латориці, на околицях якої я провела все своє дитинство. Кількома днями пізніше, не вагаючись, поїхала додому і запропонувала вчителю та школярам організувати очищення річки, до якої всі вони активно долучилися», – розповідає Мирослава.

Вікторія та Дана – дві найкращі подружки дівчини, приєднались до прибирання. Протягом дня разом зі школярами прибрали чотири днівки біля берегів та частково – в самому лісі біля річки, звідси видно і чути Латорицю.

Під час акції вдалося зібрати 6 мішків сміття, які потім заважили, й загальна вага склала 64 кілограми. Цей сміття включало різноманітні відходи.

«Ми збирали пластик, скло, бляшанки та інше. На жаль, найбільше сміття було саме у водоймі – розкладені тканини, старі дитячі іграшки та валяні кили, пластику, батарейок, які є найбільшими ворогами довкілля. Береги річки також були засмічені, особливо скло, поліетиленовими пакетиками та цигарками. Знаю, що в цій місцевості ми оросослими любимо відпочивати, але сумно бачити, як вони засмічують таке прекрасне місце для відпочинку та доміжку багатьох живих організмів. Нещо так продовжуватиметься і надалі, відпочивати буде нудно», – поділилася Мирослава.

Дівчина знається, що в селі відсутні переробні станції і вивіз сміття відбувається досить рідко, що створює серйозні проблеми з утилізацією відходів. «Після того, як ми поприбрали, наступного дня з'явилось нове сміття».

Завдяки ініціативі студенти УЖНУ подібні акції стали постійними. Крім того, Мирослава час від часу вирушає до річки з батьками чи подружками й прибирає територію власними силами.

Висадження дерев в лісі на межі Закарпаття та Львівщини

7 червня 2021 року Президент України Володимир Зеленський підписав історичний указ «Про деякі заходи щодо збереження та відновлення лісів». Цей документ став основою для започаткування програми «Зелена країна», яка сьогодні є масштабною ініціативою з озеленення.

Дмитро Голонич, студент юридичного факультету УЖНУ, – активний учасник програми. Юнак родом із Верхнього Стуредо, який знаходиться на межі Закарпаття і Львівщини. Садити «ліси в лісі» вирішив через батька, який працює в лісництві: «Два роки тому побачив, як він зі своїми колегами саджає деревця в лісі. Я завжди любив ліс, а зараз, коли його активно вирубують, не можу залишатися осторонь. Відтак зрозумів, що хочу допомогати батьку і його колегам», – розповідає Дмитро.

Відтак хлопець почав дивуватися більше про «Зелену країну» і зрозумів, що це чудова можливість допомогти відновленню лісу. Зараз в Україні вже висадили більше 500 млн. дерев, серед яких є і саджанці Дмитра.

Перше дерево, яке посадив студент – хвоя. Для нього спочатку вибрав правильне місце, щоб забезпечити достатню вологу та світло, уникаючи при цьому конкуренції з іншими деревами. Далі підготував ґрунт, видаливши бур'яни та опалець, і викопав яму для саджанця, що більша за його коріння. А далі найвідповідальніший процес – висаджування.

«Коли ми садимо дерева, важливо розгорнути коріння, щоб воно добре контактувало з ґрунтом, і ретельно закопати саджанець. Після цього слід захистити дерево від висихування та шкідників, використовуючи мульчу або захисні матеріали. Батько так завжди вчив мене, що необхідно також забезпечити додаткове зрошення, особливо у перший рік життя дерева, щоб забезпечити йому оптимальні умови для росту та розвитку», – додає студент.

За 2 роки активної участі в програмі Дмитро посадив 785 дерев, серед яких – дуби, ялики та інші культури. Знається, що на цьому зупинятися не хоче, адже основна ціль – 1500 саджанців.

Крім цього, студент УжНУ активно бере участь в екологічних мітингах. Останній із них відбувся навесні цього року в Києві, коли небайдужі виступили проти незаконного збагачення на вируби дерев в Україні.

Варто знати, що Міністерство захисту довкілля нещодавно встановило перелік інвазивних видів дерев, які заборонено висаджувати. Цей перелік налічує 15 видів, серед яких дуб чораний, горіх чорний, клен ясенелистий та інші. Ці породи відомі своєю агресивністю та швидким ростом, що може призвести до загибелі місцевих аборигенних видів.

«Екотолока» в Ужгороді

Ботанічний сад УжНУ відомий багатьом, проте не всі знають про розташування всіх його територій. Одна з величезних ділянок знаходиться в микрорайоні «Шакта» та страждає від сміття, яке залишають відвідувачі. Однак активні студенти допомагають вирішити цю проблему: вони організували «екотолоку», щоб очистити територію.

Організувала такий захід навесні 2024 року голова студентської ради біологічного факультету Андріана Реган. Дівчина зізнається, що мала на меті не тільки допомогти флорі, а й познакомити студентів з місциною: «Я хотіла, щоб студенти прийшли й побачили, що там коїться, та обговорили, як допомогти ботсаду. Багато моїх однокурсників не знали про таке місце розташування і те, наскільки воно забруднене».

Молодь підтримав також викладацький склад університету, адже до «екотолоки» долучилися три сотні студентів, завідувачі кафедр, заступники декана, лаборанти та інші працівники УжНУ. Невеликі групи людей розійшлися лісом, щоб прибрати сміття, на що витратили близько 6 годин. «Кожна відповідала за конкретну територію, тож змогли впоратися на «Ура!»», — каже дівчина.

За пів дня молодь збрала близько пів тонни непотребу. Серед сміття, яке знайшли на території, були пластикові пляшки, папір, пакети, скляні пляшки, пляшки від напоїв, старі газети, та навіть одяг, який за припущеннями студентів, пролежав там багато років. «Я дивуюся, чому люди викидають всі ці речі просто на землю біля рослин, які помирають у цьому смітєзвалищі. Мені б дуже хотілося запитати цих людей «Навіщо?», коли за 5 метрів від ботанічного саду розташовані смітєві баки», — додає студентка.

Волонтерам вдалося залучити до акції «АВЕ Ужгород», які декілька разів приїздили, щоб забрати пакети із сміттям.

Такий захід організовують не вперше. Муніципалітет дав також прибирати території Ужгорода. Наприклад, восени минулого року разом з іншими факультетами та організацією «Зелений Варош» студенти прибрали Бозарський парк. За словами студентів, до такої ініціативи долучилися сотні хлопців та дівчат, які не тільки збирали залишки цивілізації, а вдало й сортували зібране по спеціальних пакетах, які згодом направили до центру з переробки сміття, який знаходиться в Словаччині.

На цьому не зупинилися і провели лекцію для студентів про те, як сортувати сміття. Тоді вдалося залучити організацію «Зелений Варош», яку очолює екоактивістка Анна Сабардос.

«Разом із Анною ми розповіли 5 факультетам УжНУ про те, як правильно сортувати відходи, навіщо робити це, та до яких організацій звертатися. Зробили також акцент і на багаторічній, ким не місце в смітниках, та показали, як важко розкладаються такі предмети, як скло, метал та інші. Результати нас вразили, тому що кількома днями пізніше студенти почали відзначати в інстаграмі мене та «Зелений Варош», щоб показати, як сортують сміття. І це дуже добре, тому що інші братимуть приклад, принаймні, я б дуже хотіла, аби вони це робили», — ділиться Андріана.

Волонтерська діяльність студентів у сфері екології дуже різноманітна та заслуговує на пошану. Їхні активності спрямовані на покращення стану навколишнього середовища, збереження природних ресурсів та підвищення екологічної свідомості суспільства — ці дії є важливим внеском у збереження природи та здоров'я громади.

V5. Оксана Станкевич Волосянчук: «Ми знищуємо те, що працює для нас безкоштовно»

OKSANA STANKEVICH-VOLOSANCHUK:
«МИ ЗНИЩУЕМО
ТЕ, ЧТО РАБОТАЕТ
ДЛЯ НАС
БЕЗКОШТОВНО»

У Нижніх Воротах, на кордоні Львівської та Закарпатської областей, встановлено першу вітропурбину вітропарку «Острівський», який реалізує компанія «UK Вітри парк України». Після з'єднання з електричною мережею, цей проєкт забезпечить електроенергією місцевих споживачів.

Мета такого вітряка, як і будь-якого іншого, — виробництво відновлюваної енергії з вітру. Це добре, оскільки такий метод екологічно чистий, зменшує залежність від паливних ресурсів. Однак важливо розглянути вплив на навколишнє середовище, щоб уникнути негативного впливу на птахів, ландшафт та місцеві громади.

Тож не дивно, що від початку реалізації проєкту з'явилася дискусія. Екологи вбачають у вітряках потенційну загрозу для довколишнього середовища. Ще 30 подібних турбін планують встановити на цій же території і для цього інвестори готові пожертвувати природою.

Розміщення промислових структур може спричинити втрату унікальності та привабливості регіону, що впливає на туристичний потенціал та місцеву економіку. Крім цього, встановлення великих вітряків може бути загрозою для птахів, які мають міграційні маршрути через гірські регіони. Зіткнення з лопатями вітряків може спричинити травмування та смерть птахів, що порушує екологічну рівновагу.

Екологи переконують, що навіть мінімальне заляття бетоном під фундамент вітряка може призвести до серйозних наслідків для ґрунтового покриву та втрати родючості ґрунту. Це може викликати негативні наслідки для місцевої флори та знизити якість ґрунту, що є важливим компонентом екологічної стійкості.

OKSANA STANKEVICH-VOLOSANCHUK:
«WE ARE
DESTROYING WHAT
WORKS FOR US
FOR FREE»

The first wind turbine of the «Ostrovskiy» wind farm, which is implemented by the «UK Wind Parks of Ukraine» company, was installed in Nizhny Vorota, on the border of the Lviv and Zakarpattia regions. After connecting to the electricity grid, this project will provide electricity to local consumers.

The purpose of such a windmill, like any other, is to produce renewable energy from the wind. This is good, because this method is environmentally friendly, reduces dependence on fuel resources. However, it is important to take into account the impact on the environment, to avoid negative impacts on birds, the landscape and local communities.

So it is not surprising that since the beginning of the implementation of the project to install windmills in Transcarpathia, lively discussions have been going on. Environmentalists see windmills as a potential threat to the environment. And their fears are not unfounded. Another 30 such turbines are planned to be installed on the same territory, and investors are ready to sacrifice nature for this.

The location of industrial structures can cause the loss of the uniqueness and attractiveness of the region, which affects the tourism potential and the local economy. In addition, the installation of large wind turbines can be a threat to birds that have migratory routes through mountainous regions. Collisions with windmill blades can cause injury and death of birds, which disturbs the ecological balance.

Environmentalists believe that even minimal pouring of concrete under the foundation of windmills can lead to serious damage to the soil cover and loss of soil fertility. This can cause negative consequences for local flora and reduce soil quality, which is an important component of ecological sustainability.

Крім цього, поки не відомо, що буде через два десятиліття, коли завершиться термін експлуатації всіх вітряків, які планують встановити на хребтах карпатських гір. Вітяк закарпатці побоюються, аби карпатські гори не стали кладовищем багатотонних монстрів з металу, пластику, кабелів та бетону, які залишаться на спалюваних хребтах.

Щоб краще зрозуміти переваги та наслідки такого проєкту, ми поговорили з укротурбодослідницею Оксаною Станкевич-Волосянчук, яка з 1999 року працює в ГО «Екосфера» та відомо своїми дослідженнями в області збереження біорізноманіття та екосистемних послуг.

In addition, it is not yet known what will happen in two dozen years, when the service life of all wind turbines, which are planned to be installed on the ridges of the Carpathian mountains, will end. Therefore, Transcarpathians are afraid that the Carpathian mountains will not become a graveyard of multi-ton monsters made of metal, plastic, cables and concrete, which will remain on the flattened ridges.

In order to better understand the advantages and consequences of such a project, we spoke with Oksana Stankevich-Volosanchuk, an environmentalist from L'viv, who has been working at the NGO «Ecosphere» since 1999 and is known for her research in the field of biodiversity conservation and ecosystem services.

51

Далі варто розробити містобудівну документацію та провести стратегічну екологічну оцінку, яка передбачає оцінку ризиків планованої діяльності на всій території, а не лише територіальної одиниці. Після цього проводиться оцінку впливу на довкілля, яка не менш важливою складовою цього процесу, що включає оцінку впливу на флору та фауну, ґрунти та водні ресурси.

Природні екосистеми є тими екосистемами, які протидіють зміні клімату. Ці екосистеми вже зараз виконують ту роботу, яку можуть виконувати вітряки. Тому зовсім не логічно вкладати гроші в те, що екосистеми роблять для нас і так безкоштовно.

Не менш важливим є участь громади, зокрема консультативна з місцевими мешканцями задля врахування їхньої думки щодо встановлення вітряків.

Які потенційні негативні наслідки від вітряків для фауни та флори?

— Вже на етапі будівництва негативні наслідки можуть бути навіть на рівні неживої природи, говорячи про особливості геології та гідрології. Українські Карпати — фізичні гори, фактично всі хребти створені фізично, трамбовано плінною, значною, поширеними явищами є ерозія небезпечна, тобто високий ризик утворення ерозії під час втручання в ґрунти. Під час земельних робіт можуть формуватися ерозійні процеси, формуватися зсуви ґрунту, а при сильних опадах селі, особливо на крутих схилах.

Карпатські гори — дуже круті за своєю формою, як от Боржава чи прикладу. Це вузький гострий гребінь, на якому ледве розминаються дві людини. Один приїждз на місце встановлення турбін — це, як мінімум, зрізання цих хребтів. Але ж ця техніка там і працює впроваджені декілька тижнів для риття копанни, залучення бетону — функції не однієї машини. Як результат — зміна рельєфу, сформованого природою.

У відповідних документах інвестори зазначають, що вони зачіпають по 0,7 гектара на одну вітрову установку, але в реальності це може бути і 1,5 гектара.

Високотермія — це жраз ті умови, де часто ідуть дощі. ґрунт, позбавлений рослинності, одразу страждає від впливу води, відбувається водна ерозія. Будь-які роботи потребують інженерних втручань, щоб захистити цей ґрунт. А чим більше таких втручань, тим більше площ зниклої рослинності, відтак поповнення перестав виконувати ту функцію, яку вона має. А це наслідком водорегулюючої функції. І тут вже мовиться про вплив на гідрологічний режим.

Next, it is necessary to develop urban planning documentation and conduct a strategic environmental assessment, which involves an assessment of the risks of the planned activity on the entire territory of one or another territorial unit. After that, an environmental impact assessment is carried out, which is an equally important component of this process, which includes an assessment of the impact on flora and fauna, soils and water resources.

Natural ecosystems are those ecosystems that resist climate change. These ecosystems are already doing the work that windmills can do. Therefore, it is not at all logical to invest money in what ecosystems do for us already for free.

Equally important is community participation, in particular consultation with local residents to take into account their opinion on the installation of windmills.

What are the potential negative consequences of windmills for fauna and flora?

— Already at the stage of construction, negative consequences can occur even at the level of inanimate nature, speaking of the peculiarities of geology and hydrology. The Ukrainian Carpathians are physical mountains. In fact, all ridges are made of fisch, compacted clay. And, of course, common phenomena are erosion hazards, that is, a high risk of erosion during soil intervention. During earthworks, erosion processes can form, landslides can form, and mudslides can form during heavy rainfall, especially on steep slopes.

The Carpathian mountains are very steep in their shape, such as Borzhava, for example. This is a narrow, sharp ridge on which two people can barely warm up. One visit to the place of installation of turbines means, at least, cutting these ridges. But this equipment works there for several weeks for digging a pit, pouring concrete — the functions of more than one machine. The result is a change in the relief formed by nature.

In the relevant documents, the investors note that they touch 0.7 hectares per wind turbine, but in reality it can be as much as 1.5 hectares.

Highlands are exactly the conditions where it often rains. The soil, devoid of vegetation, immediately suffers from the influence of water. Water erosion occurs. Any works require engineering interventions to consolidate this soil. And the more such interventions, the more areas of vegetation are removed, so the meadow ceases to fulfill the function it has. And this is primarily a water-regulating function. And here we are already talking about the effects on the hydrological regime.

Фото Михайла Дарника

Гідрологічний режим — це характер формування поверхневого стоку. Якщо на крутому схилі немає рослинності, навіть при дрібних опадах вся вода формується в потоки і швидко стікає в річки, формуючи паводки. Якщо ж там є рослинність, вона затримує опаді і вони так швидко не стікають донизу, при чому рослини встигають провести поверхневу воду під ґрунт, підземний горизонт. У результаті ми маємо джерело, в якому є вода, і поступово вона стікає в річку, яка рівномірно наповнюється водою.

А як реагують місцеві жителі на проєкти з будівництва вітряків? Чи розуміють можливі загрози?

— Зважаючи на громадські слухання, які відбулися в Турлі Ремах з питання вітряків, місцеві не сприймають цей проєкт. До цього я не мала уявлення, чи розуміють місцеві всі загрози, але зараз можу впевнено сказати, що 70% закарпатців проти. Я неможливо рада, що як українці переважно і люди кричать про те, щоб врятувати природу. Бабу постійні доліли в соціальних мережах і засилили улюбленим цей проєкт, проєкцію та аргументовану реакцію колег-екологів та навіть студентів та школярів.

The hydrological regime is the nature of surface runoff formation. If there is no vegetation on a steep slope, even with light rainfall, all the water forms into streams and quickly flows into rivers, forming floods. If there is vegetation there, it delays precipitation and it does not flow down so quickly, and the plants have time to conduct surface water under the soil, underground horizon. As a result, we have springs in which there is water, and gradually they flow into the river, which is evenly filled with water.

And how do local residents react to windmill construction projects? Do they understand the possible threats?

— Considering the public hearings held in Turly Remet on the issue of windmills, the locals do not accept this project. Before that, I had no idea whether the townspeople understood all the threats, but now I can confidently say that 70% of Transcarpathians are against it. I am incredibly happy that this number prevails and people are shouting about saving nature. I see constant posts on social networks with a call to stop this project, a professional and reasoned reaction of fellow environmentalists and even students and schoolchildren.

55

56

Додаток Г. Сайт масмедійного проєкту (URL: <https://sounds.uzhmedia.group>)

